

1. Cənubi Xəzərdə Ölü zona adlanan sahil sularında çirklənmə dərəcəsi nə qədərdir?

- 20-30 mq/l
- 5-8 mq/l
- 10-15 mq/l
- 8 – 10 mq /l
- √ 1,26 – 3,83 mq /l

2. Sututularla atılan çirkab sularda mineral qalıq nə qədər olmalıdır?

- 1500 mq/l
- 3000 mq/l
- 2500 mq/l
- √ 1000 mq/ l
- 2000 mq/l

3. Balıqçılıq təsərrüfatı sularında oksigen olan biokimyəvi tələbat necə olmalıdır?

- 15 mq/l – dən çox
- √ 6 mq/ l
- 10 mq/l – dən çox
- 9 mq/l
- 4 mq/l – dən az

4. Çirklənmədən dəyən zərər hesablanır:

- Tropik
- Müşahidə
- Təcrübi
- İqlim
- √ Empririk

5. Meşələrin böyümə sürəti ilə meşə təsərrüfatına dəyən zərər arasında hansı asılılıq var?

- Meşələrdə ağacların xəstələnməsi;
- Ağacların məhsuldarlığının aşağı düşməsi;
- Meşələrin çirklənmə sahəsi
- meşələrdə sanitariya kəsmələr;
- √ asılılıq yoxdur

6. Çirkab suların biokimyəvi üsullarla təmizlənməsinin təbii üsullarla təmizlənməyə nisbətən üstünlükləri nədən ibarətdir?

- Çirkab suların zərərsizləşdirilməsinin həyata keçirilməsi
- √ Torpağın məhsuldarlığının artmasında
- Çirkab suların tərkibində xəstəlik törədən mikrobların qalmasında
- Biokimyəvi təmizlənmənin göllərdə həyata keçirilməsinin mümkünlüyü.
- Su ehtiyatlarından səmərəli istifadə olunması

7. Təsərrüfat sahələrinə dəyən zərərin cəmi nə deməkdir?

- torpağa dəyən zərər;
- nəqliyyata dəyən zərər
- Kənd təsərrüfatına dəyən zərər kimi;
- √ ayrı-ayrı sahələrə dəyən zərərlərin cəmi kimi
- Sənayeyə dəyən zərər kimi;

8. Göllərin çirklənməsinin qarşısını almaq üçün hansı işlər görülməlidir?

- Göllərə axıdılan çirkab sularının təmizləyici qurğulardan keçirilməsi
- Göllərdə nəqliyyatı təmmin etmək
- √ Göllərə axıdılan çirkab suların miqdarını maksimum azaltmaq
- Göllərə kəskin iyli maddələrlə çirklənməmiş suların axıdılmasını qanunla qadağan etmək
- Göllərin qurudulmasını mümkün qədər həyata keçirtmək

9. Su hövzələrində zəhərli maddələrin nisbi təhlükəlilik əmsalı nədən asılıdır?

- Suyun kimyəvi tərkibindən
- Yağıntılardan
- Su sərfindən;
- √ çirklənmədən dəyən zərərdən
- Su modulundan;

10. Dünyada suvarmaya işlədilən suyun ən çoxu hansı ölkələrin payına düşür?

- Fransanın, Türkiyənin, İtaliyanın
- Türkiyənin, Azərbaycanın, Türkmənistanın
- Misirin, Argentinanın, İranın
- Rusiyanın, Özbəkistanın, Fransanın
- √ Çinin, Hindistanın, Pakistanın

11. Xəzər dənizi buxarlanma nəticəsində ildə nə qədər su itirir?

- 500 km³
- 800 km³
- 150 km³
- 1000 km³
- √ 375 km³

12. Xəzər dənizində qazıma işləri zamanı sutka ərzində dənizə axıdılan çirkab suların həcmi nə qədərdir?

- 100-150 m³
- √ 40 m³
- 200-300 m³
- 150 – 200 m³
- 50-100 m³

13. Su anbarlarının çirklənməsinin qarşısının alınması üçün nələri etmək lazımdır?

- √ Sənaye, kommunal-məişət müəssisələri, kənd təsərrüfat məhsullarının emal müəssisələrindən atılan çirkab suları təmizləyici qurğularda təmizlədikdən sonra su anbarlarına atmaq lazımdır.
- təmizləyici qurğuların təkmilləşdirilməsi
- Təmizləyici qurğularda işlədilən kimyəvi reagentlərin miqdarını azaltmaq
- Təmizləyici qurğulardan keçməyən suların su anbarlarına tökülməsinə görə cərimə etmək
- Texnoloji proseslərdə su sərfini azaltmaq

14. Təbii suların əsas çirklənmə göstəriciləri nədir?

- √ Suda həll olmuş oksigen miqdarının çox olması
- Suda amonyakın nitratların, nitritlərin, neft və neft məhsullarının, sintetik səthi aktiv maddələrin ağır metalların olması
- Suda mikroorqanizmlərin olması
- Suda bağırsaq bakteriyalarının olması
- Oksigen biokimyəvi göstəricisinin çox olması

15. Dünya ölkələri üzrə il ərzində adambaşına düşən suyun miqdarı nə qədər olduqda bu göstərici kritik hədəf hesab olunur.

- 600 m³
- √ 1000 m³
- 1400 m³

- 100 m³
- 800 m³

16. Dünyada işlədilən suların neçə faizi su hövzələrinə qaytarılmazsa, bu ekoloji təhlükə hesab olunur?

- 80% - i
- ✓ 10% - i
- 40%- i
- 25% - i
- 50% - i

17. Sənayedə ən çox su sərfiyyatı hansı ölkənin payına düşür?

- Çin-in
- ✓ ABŞ – in
- Rusiyanın
- Fransanın
- Avstraliyanın

18. Dünyada xəstəliklərin və ölüm hadisələrinin neçə faizi içməli suyun çatışmamazlığından baş verir?

- Xəstəliklərin 50% - i, ölüm hadisələrinin yarısı
- Xəstəliklərin 90% - i, ölüm hadisələrinin 3/5 hissəsi
- Xəstəliklərin 10% - i, ölüm hadisələrinin 1/10 hissəsi
- Xəstəliklərin 5 % - i, ölüm hadisələrinin 1/20 hissəsi
- ✓ Xəstəliklərin 80% - i, ölüm hadisələrinin 1/3 hissəsi

19. Torpağın münbitliyinin dövriyyədən çıxması nədən asılıdır?

- ✓ dəyən zərərdən
- Çirklənən torpağın sahəsindən;
- Məhsuldarlığın aşağı düşməsindən;
- Məhsulların satış qiymətindən
- Hər hektardan gələn gəlirdən;

20. Meşələrin çirklənmə sahəsi nə ilə uzlaşır?

- Meşələrin tərkibindən;
- Ağacların boyundan;
- ✓ Meşə təsərrüfatına dəyən zərərlə
- Meşələrdə ağacların diametrindən.
- Meşələrin rütubət göstəricilərindən;

21. Çirkləndirici maddələrin həcmi nəyə təsir edir?

- Məhsulun maya dəyəri;
- ✓ Çirklənmədən bitkiçiliyə dəyən zərəre
- İqlim
- Məhsulun həcmi.
- Torpağın münbitliyi;

22. Çirklənmədən dəyən zərər hansı üsulla hesablanır?

- genetik,lokal,iqtisadi
- müxtəlif metodlar
- ✓ birbaşa,empirik,analitik
- tarixi,coğrafi,ənənəvi
- statistik,riyazi

23. Bitkiçiliyə dəyən zərər nədən asılıdır?

- Heyvandarlıq təsərrüfatlarının sayından;
- √ məhsuldarlığın aşağı düşməsindən
- Heyvandarlıq məhsullarının həcmindən
- Heyvandarlıq sahəsində məhsuldarlığın aşağı düşməsindən;
- Məhsulun satış qiymətindən;

24. Dünyada şirin suyun ən çox işləndiyi sahə hansıdır?

- sənaye sahələri
- Kommunal və məişət sahələri
- Elektrik enerjisi istehsalı sahələri
- yaşıllaşdırma sahələri
- √ kənd təsərrüfatında suvarma

25. Heyvandarlıqda məhsuldarlığın aşağı düşməsi nədən asılıdır?

- Çirklənən torpağın sahəsindən;
- Heyvandarlıq sahəsinin inkişaf səviyyəsindən;
- Yem bazasının azalmasından;
- Bitkiçiliyə dəyən zərərdən.
- √ Heyvandarlığa dəyən zərərdən

26. Empririk üsul nədir?

- ətraf mühitin mühafizə tədbirləri
- √ çirklənmədən dəyən zərər hesablanır
- ölçü vahididir
- iqtisadi göstəricidir
- təbii resurs potensialıdır

27. Atmosferin çirklənməsindən dəyən zərərə təsir edir:

- Havanın kimyəvi tərkibi.
- Havada olan tozun həcmi.
- √ Zərərli maddələrin nisbi təhlükə əmsalı.
- Havanın təzyiqi.
- Havada olan su buxarının həcmi.

28. Su hövzələrinin çirklənməsindən dəyən zərər asılıdır:

- √ Zərərli maddələrin nisbi təhlükə əmsalından.
- Su modulundan;
- Yağıntılardan
- Suyun kimyəvi tərkibindən.
- Su sərfindən;

29. Çirklənmədən bitkiçiliyə dəyən zərər asılıdır:

- Məhsulun maya dəyərindən.
- √ Çirklənmə sahəsindən.
- Məhsulun daşınma xərcindən.
- Torpağın münbitliyindən.
- Əkin sahələrindən.

30. Torpağın dövrüyyədən çıxmasından dəyən zərər asılı deyil:

- √ Torpağın münbitliyindən;
- Çirklənən torpağın sahəsindən;
- Məhsuldarlığın aşağı düşməsindən;

- Məhsulların satış qiymətindən
- Hər hektardan gələn gəlirdən;

31. Torpağın dövrüyyədən çıxmasından dəyən zərər asılıdır:

- Torpağın münbitliyindən.
- √ Hər hektardan gələn gəlirdən.
- Bitkilərin məhsuldarlığından.
- Heyvanların məhsuldarlığından
- Bitkilərin növündən.

32. Meşə təsərrüfatına dəyən zərər asılı deyil:

- Meşələrdə ağacların xəstələnməsindən;
- meşələrdə sanitariya kəsmədən;
- Meşələrin çirklənmə sahəsindən.
- √ Meşələrin böyümə sürətindən;
- Ağacların məhsuldarlığının aşağı düşməsindən;

33. Heyvandarlığa dəyən zərər asılı deyil:

- Heyvandarlıq sahəsində məhsuldarlığın aşağı düşməsindən;
- Heyvandarlıq məhsullarının həcmindən.
- √ Bitkiçiliyə dəyən zərərdən;
- Məhsulun satış qiymətindən;
- Heyvandarlıq təsərrüfatlarının sayından;

34. Heyvandarlığa dəyən zərər asılıdır:

- Yem bazasının azalmasından;
- Bitkiçiliyə dəyən zərərdən.
- Çirklənən torpağın sahəsindən;
- √ Heyvandarlıq sahəsində məhsuldarlığın aşağı düşməsindən
- Heyvandarlıq sahəsinin inkişaf səviyyəsindən;

35. Çirklənmədən bitkiçiliyə dəyən zərəyə təsir edir:

- İqlim;
- Məhsulun həcmi.
- Məhsulun maya dəyəri;
- Torpağın münbitliyi;
- √ Çirkləndirici maddələrin həcmi;

36. Çirklənmədən dəyən zərər bu üsulla hesablanır:

- Laboratoriya
- √ Birbaşa
- Dolayı
- Genetik
- Təcrübə

37. Dünyada şirin su ehtiyatlarının ən çox hissəsi hansı qitədə yerləşir?

- √ Antraktidada
- Avstraliyada
- Avropada
- Afrikada
- Asiyada

38. Çirkab sular su hövzələrinə atılarkən suyun turşuluq həddi hansı miqdarda olmalıdır?

- pH = 9,5 – 10,5
- √ pH = 6,5-8,5
- pH = 2,0-3,0
- pH = 1,5-4,0
- pH = 13,5 – 14,5

39. Çirkab sular su hövzələrinə atılarkən hövzə sularında biokimyəvi tələbat necə olmalıdır?

- 4 mq/ e – dən çox olmamalıdır
- √ 3 mq/e – dən çox olmamalıdır
- 10 mq/e – dən çox olmalıdır
- 5,0 mq/ e – dən çox olmalıdır
- 6 mq/e – dən çox olmalıdır

40. Çirkab sular su hövzələrinə atılarkən suda üzən mineral və üzvi maddələrin qatılığı necə olmalıdır?

- 0,15 mq/e
- √ 0,25 mq/e
- 0,4 mq/e
- 0,1 mq/e
- 0,35 – 0,5 mq/e

41. Mexaniki qarışıqlarla çirklənmiş sular necə təmizlənir?

- √ Suların cənlərdə durultması, çökdürülməsi və süzgəcdən süzülməsi üsulları ilə mexaniki qarışıqlardan təmizlənir.
- Bioloji
- Elektro - kimyəvi üsullarla
- Yandırılmaqla
- Kimyəvi təmizləmə üsulları ilə

42. Tərkibində yüksək miqdarda turşu və qələvi olan çirkab suların təmizlənməsi necə aparılır?

- Qələvilərin əlavə edilməsi ilə
- Kimyəvi koadulyasiya üsulu ilə
- Mexaniki süzgəclərdən keçirmə üsulu ilə
- Suların çökdürülməsi üsulu ilə
- √ Neytrallaşdırıcı reagentlərlə

43. Çirkab suların minerallaşdırılması nədir?

- √ Təmizlənmiş sulardan duzların çıxarılması
- Çirkab sulardan duzların qismən çıxarılması
- Çirkab sulardan duzların həll olunmasını həyata keçirilən
- Çirkab sulardakı mexaniki qarışıqların tam təmizlənməsi
- Çirkab sulardakı qarışıq maddələrin təmizlənməsi

44. Çirkab suların mexaniki təmizlənməsi necə aparılır?

- Çökdürülmə üsulu ilə
- Şaquli Su çənlərində süzgəclərdən keçirtmə ilə
- Horizontal tutarlarda süzmə ilə
- Neytrallaşdırma üsulunun tətbiqi ilə
- √ Hidrosiklonlarda mərkəzdənqaçma qüvvəsi təsiri ilə

45. Çirkab sulardakı ən kiçik hissəciklərin təmizlənmə üsulu hansı üsullardır?

- √ Diatomit süzgəclər üsulu
- çökdürülmə üsulu
- kiçik diametli süzgəclərdən süzmə üsulu

- kimyəvi üsul.
- Sızan qum layları üsulu

46. Cənubi Xəzərdə Ölü zona sahil suları hansı şəhərlərin sahillərində yerləşir?

- Lənkəran, Salyan, Neftçala sahilləri
- Astara, Lənkəran sahil suları
- Ələt, Pirallahı sahil suları
- İran ərazisindəki Ənzəli, Sari, Qorqan sahil suları
- ✓ Bakı, Türkmənbaşı və Çərəkən sahil suları

47. Çirkab sularında bakterial çirklənmə hansı üsullarla aradan qaldırılır?

- Suların bakterial çirklənmədən təmizlənməsi fiziki təmizlənmə üsulu ilə aparılır
- ✓ Çirkab suların bakterial çirklənməsi zərərsizləşdirmə - dezinfeksiya üsulu ilə aparılır
- Çirkab suların bakterial çirklənmədən təmizlənməsi aerasiya üsulu ilə aradan qaldırılır
- Suların bakterial çirklənmədən təmizlənməsi süzmə üsulu ilə aradan qaldırılır.
- Çirkab sulara bakterial çirklənmədən təmizlənməsi mexaniki təmizlənmə üsulu ilə aparılır

48. Çirkab sular su hövzələrinə atılarkən hövzənin temperaturuna təsiri necə olmalıdır?

- ✓ Hövzə suyunun temperaturu maksimal yay temperaturundan 30C – dən çox çatmamalıdır
- Hövzədəki suyun temperaturu maksimal yay temperaturundan 10°C – dən
- Hövzədəki suyun temperaturu artmamalıdır
- Hövzədəki temperatur havanın temperaturundan 10°C -dən çox artmamalıdır
- Hövzədəki suyun temperaturu 150C-dən çox artmamalıdır.

49. Sənaye müəssisələrində istifadə olunan su hansı keyfiyyətlərə malik olmalıdır?

- Yüksək minerallılığa malik olmalıdır
- ✓ İstehsal olunan məhsulun keyfiyyətinə mənfi təsir etməməlidir.
- duzlu su olmamalıdır.
- turşuluq dərəcəsi $pH 15 \leq 20$ olmalıdır.
- Çirklənmiş su olmamalıdır

50. Suyun orqanoleptik keyfiyyət göstəriciləri hansılardır?

- Rəngi, bulanıqlığı, dadı, iyi
- duzluluğu, yaşıl rəngə çalması, iy verməsi
- turşuluğu, duzsuzluğu, rənginin bulanıq olması
- suyun göy rəngdə olması, dadının şit olması
- ✓ iyi, dadı, rəngi, şəffaflığı

51. Müasir istilik elektrik stansiyalarında stansiyada soyutma prosesində işlədilmiş suyun temperaturunu azaltmaq üçün nə etmək lazımdır?

- İsti suyun kanal və sututarlarda soyudulması
- İsti suyun məişətdə istifadə edilməsi
- Suyun soyudularaq məişətdə istifadə olunması
- Suyun qonşu müəssisələrlə istifadəyə verilməsi
- ✓ Soyuducu qurğularda suyun soyudulması

52. İstilik elektrik stansiyalarında soyutma prosesində istifadə olunan suyun yenidən hövzəyə qaytarılması suyun hansı çirklənməsi adlanır?

- fiziki
- ✓ termiki
- mexaniki
- təbii
- Kimyəvi

53. Çirkab suların biokimyəvi üsullarla təmizlənməsindən sonrakı zərərsizləşdirilməsi üçün hansı qazdan istifadə olunur?

- Azot qazından
- √ Xlor qazından
- Karbon qazından
- Metan qazından
- Oksigen qazından

54. ABŞ – da yüksək keyfiyyətli içməli suyun hazırlanmasına hər il nə qədər vəsait xərclənir?

- 100 mlrd dollar
- √ 48,0 mlrd dollar
- 20-25 mld dollar
- 60-70 mlrd dollar
- 10-15 mlrd dollar

55. BMT – nin 1991- ci ildə Braziliyanın Rio-de-Janeyro şəhərində Dünya ölkələri hökumət başçılarının iştirakı ilə keçirdiyi ətraf mühit və inkişaf adlı konfransında qarşıya qoyulan əsas məsələ nədən ibarət olmuşdur?

- Atmosferin çirklənməsinin qarşısının alınması
- √ Hər bir dövlətin öz ölkə əhalisini təmizlənmiş içməli su ilə təmin etmə öhdəçiliyinin qəbul edilməsi
- Litosferin çirklənməsinin qarşısının alınması
- Çirkab suların istifadənin qadağan olunması
- Müasir su təmizləyici qurğuların yaradılması

56. Müasir sənaye müəssisələrində yaranan çirkab suların təmizlənməsi üçün təmizləyici qurğuların yaradılmasına sərf olunan kapital qoyuluşu müəssisənin yaradılmasına sərf olunan ümumi vəsaitin neçə faizini təşkil edir?

- 30-40% - ni
- √ 10-15% - ni
- 50-60%-ni
- 5-10%-ni
- 40-50%-ni

57. Çirkab suların flotasiya üsulu ilə təmizlənməsi necə həyata keçirilir?

- Çirkab suların süzgəclərdən keçirilməsi ilə
- Sudakı çirkləndirici maddələrin kimyəvi reaksiyalara uğradılması ilə
- Çirkab sulardakı çirkləndirici maddələrin suyun dibinə çökdürülməsi ilə
- Sudakı çirkləndirici maddələrin pıxtalaşdırılması
- √ Sudakı çirkləndirici maddələrin suyun səthinə qaldırılması ilə

58. Hansı variantda heyvandarlıq məhsulu aşağı düşür?

- √ zərər dəyəndə
- Bitkilərin məhsuldarlığından.
- Əkin sahələrindən.
- Mexanizasiyadan
- Otlaq sahələrindən.

59. Çirklənmə ilə bitkiçilik arasında asılılıq nədən ibarətdir?

- Məhsulun maya dəyərindən.
- √ bitkiçiliyə dəyən zərərdən
- Məhsulun daşınma xərcindən.
- Torpağın münbitliyindən.
- Əkin sahələrindən.

60. Bu üsulla çirklənmədən dəyən zərər hesablanmır:

- empirik

- Analitik
- √ Dolayı
- Birbaşa empirik və analitik.
- birbaşa

61. Meşə təsərrüfatına dəyən zərər asılıdır:

- Meşələrin tərkibindən;
- Ağacların boyundan;
- √ Meşələrin çirklənmə sahəsindən;
- Meşələrdə ağacların diametrindən.
- Meşələrin rütubət göstəricilərindən;

62. Bakı buxtasında torpağın neftlə doyma dərinliyi nə qədərdir?

- 15 metr
- √ 5-7 metr
- 20 metr
- 30 metr
- 25 metr

63. Her hektardan gələn gəlirlə torpağın dövriyyədən çıxması arasında asılılıq nədən ibarətdir?

- Torpağın münbitliyindən.
- √ dəyən zərərdən
- Bitkilərin məhsuldarlığından.
- Heyvanların məhsuldarlığından
- Bitkilərin növündən.

64. Atmosferin çirklənməsindən dəyən zərər asılıdır?

- Havanın kimyəvi tərkibindən.
- √ Havaya atılan zərərli maddələrin həcmindən.
- Havanın tərkibində olan su buxarlarının həcmindən.
- Havada olan tozun həmindən.
- Havanın təzyiqindən.

65. Heyvandarlığa dəyən zərər asılıdır:

- √ Heyvanlarda məhsulun aşağı düşməsindən.
- Bitkilərin məhsuldarlığından.
- Əkin sahələrindən.
- Mexanizasiyadan.
- Otlaq sahələrindən.

66. Birbaşa üsulla nə hesablanır?

- √ çirklənmədən dəyən zərər
- sosial problemlər
- vergi ödənişlər
- sosial ödənişlər
- iqtisadi qiymətləndirmə

67. Su hövzələrinin çirklənməsindən dəyən zərəyə təsir edir:

- Su sərfi.
- Yağıntılardan miqdarı.
- Yağıntılardan tərkibi.
- Suyun kimyəvi tərkibi.
- √ Çirkab suların həcmi.

68. Təbii suların əsas çirkləndirmə mənbələri hansı istehsal sahələridir?

- √ Qara və əlvan metallurgiya, kimya, neft, qaz, daş kömür, sellüloz, kağız sənayesi müəssisələri, kənd təsərrüfatı məhsulları emalı və məişət müəssisələri
- Toxuculuq və trikotaj sənayesi
- Yeyinti sənayesi müəssisələri
- Maşınqayırma sənayesi müəssisələri
- Energetika sənayesi

69. Neçənci ildə harada ozon dağıdıcı maddələrin (ODM) istehsalının dayandırılması haqqında protokol imzalandı?

- 2000-ci ildə Stokholunda
- √ 1987-ci ildə Monrealda
- 1999-cu ildə Vyanada
- 2005-ci ildə Parisdə
- 2002-ci ildə Londonda

70. Atmosfer çirkləndiricilərini neçə qrupa ayırırlar?

- turşulu və ikinci dərəcəli çirkləndiricilər
- turşulu və qələvili çirkləndiricilər
- √ ilkin və ikinci dərəcəli çirkləndiricilər
- tozlu və aerosollu çirkləndiricilər
- qumlu və tozlu çirkləndiricilər

71. Atmosferdə əsasən necə smog hadisəsi müşahidə olunur?

- mürəkkəb və sadə smog
- √ adı və fotokimyəvi smog
- adı və mürəkkəb smog
- bəxarlı və karbonlu smog
- xlorlu və karbonlu smog

72. Qaz və bərk məsaməli maddələrin qarşılıqlı təsiri prinsipinə əsaslanaraq tullantı qazların təmizlənməsi üsulu necə adlanır?

- adsorbsiya üsulu
- yandırma üsulu
- √ adsorbsiya üsulu
- ətalət üsulu
- termiki üsul

73. Atmosferi çirkləndirən əsas mənbələr hansılardır?

- əkinçilik, məişət, nəqliyyat təsərrüfatları
- neftçixarma sənayesi, dəmir yolu, quşçuluq
- √ sənaye müəssisələri, nəqliyyat vasitələri, kənd təsərrüfatları
- məişət, kommunal, heyvandarlıq təsərrüfatları
- dəmir yolu, quşçuluq, tikinti təsərrüfatları

74. Hansı təbəqə günəşin ultrabənövşəyi radiasiyasının böyük bir qismini udaraq, yer kürəsində canlı orqanizmləri radiasiyanın məhvedici təsirinədən qoruyur?

- kosmik təbəqə
- bulud təbəqəsi
- √ ozon təbəqəsi
- troposfer təbəqəsi
- mezosfer təbəqəsi

75. Neçənci ildə və harada 56 ölkənin hökumətləri ozon qatını dağıdan xlor-flüor üzvi birləşmələrin və digər ozan dağıdıcı maddələrin (ODM) istehsalını 2 dəfə azaltmaq haqqında protokol imzaladılar?
- 1900-cü ildə, Londonda
 - 1950-ci ildə, Parisdə
 - 1995-ci ildə Moskvada
 - 2000-ci ildə Berlində
 - ✓ 1987-ci ildə, Monrealda
76. Atmosferin çirklənməsinin qarşısını almaq məqsədilə iri sənaye şəhərlərində bir sıra tədbirlər həyata keçirilir. Hansı cavab düzgün deyil?
- ✓ iri sənaye müəssisələrinin tikilməsi
 - sənaye istehsal tullantılarının yeni texnoloji proseslərin tətbiqi
 - atmosferə buraxılan sirkəndiricilərin ümumi miqdarının azaldılması
 - çirkləndiricilərin neytrallaşdırılması və zərərsizləşdirilməsi
 - sirkəndirici müəssisələrin təbii şəraiti nəzərə alaraq şəhər ətrafında yerləşdirilməsi
77. Ozon qatının azalmasına hansı maddələr daha çox təsir göstərirlər?
- ammoniyak və karbon birləşmələri
 - Na birləşmələri və neft məhsulları
 - Ca birləşmələri və ODM
 - ✓ xlor-flüor üzvi birləşmələri və ODM
 - Fe birləşmələri və üzvi sintez maddələri
78. Hal-hazırda avtomobil nəqliyyatından atmosferə ötürülən zəhərli qazların qarşısını almaq üçün hansı tədbirlər görülür. Hansı cavab düzgün deyil?
- neytralizatorlardan istifadə etmək
 - benzin yanacağına dizel yanacağı ilə əvəz etmək
 - maye yanacaqdan qaz yanacağına keçmək
 - avtomobillərin saz işləməsinə təmin etmək
 - ✓ avtomobillərin sayını artırmaq
79. Tərkibində karbohidrogenlər olan tullantı qazları katalitik təmizləmə üsulu ilə təmizləyən zaman hansı katalizatorlardan istifadə edilir?
- şüşə, qum və kömürdən
 - ✓ metal, yarımqeçirici və duzlardan
 - kömür, gil və metallardan
 - ağac, azbest və pambıqdan
 - rezin, kauçuk və plastmasdan
80. Ozon ilk dəfə kim tərəfindən kəşf edilmişdir?
- Faradey tərəfindən
 - Landau tərəfindən
 - Lomonosov tərəfindən
 - ✓ Marum tərəfindən
 - Darvin tərəfindən
81. Avtomobil nəqliyyatı tərəfindən atmosferin çirklənməsinin qarşısını almaq-la hansı növ smuqun əmələ gəlməsinin qarşısını almaq olar?
- ✓ fotokimyəvi smuq
 - qələvi smuq
 - turşulu smuq
 - tosgenli smuq
 - adi smuq

82. Atmosferi çirkləndirən aerosollar içərisində hansı birləşmə xüsusi yer tutur?
- azotlu birləşmə
 - natriumlu birləşmə
 - √ qurğuşunlu birləşmə
 - kükürlü birləşmə
 - karbonlu birləşmə
83. Hansı müəssisələr atmosferi aeroxolla çirkləndirən əsas mənbələr hesab olunur?
- kimya müəssisələri
 - √ metallurjiya müəssisələri
 - elektrik enerjisi istehsal edən müəssisələr
 - yeyinti müəssisələri
 - neft emalı müəssisələri
84. Havada asılı halda olan bərk və maye hissəciklərlə atmosferin çirklənməsi necə adlanır?
- buxarlı çirklənmə adlanır
 - qələvili çirklənmə adlanır
 - √ aerosol çirklənmə adlanır
 - turşulu çirklənmə adlanır
 - duzlu çirklənmə adlanır
85. Azot atmosfer havasının neçə faizini təşkil edir?
- 70- 72%-ni
 - 75- 77%-ni
 - 70- 72%-ni
 - √ 78- 80%-ni
 - 58- 60%-ni
86. Bütün atmosfer kütləsinin 90% onun yerin səthinə yaxın hansı km-lik qatın-da cəmləşmişdir?
- 3 km-lik qatında
 - 7 km-lik qatında
 - 10 km-lik qatında
 - 11 km-lik qatında
 - √ 5 km-lik qatında
87. Yer kürəsini əhatə edən müxtəlif qaz qatlarından ibarət olan müəyyən qalınlıqlı təbəqə necə adlanır?
- √ atmosfer adlanır
 - ozonosfer adlanır
 - litosfer adlanır
 - biosfer adlanır
 - hidrosfer adlanır
88. Tullantı qazları təmizləmək üçün hansı kimyəvi üsullardan istifadə edilir?
- bioloji, fiziki, mexaniki təmizləmə üsullarından
 - termiki, bioloji çökdürmə təmizləmə üsullarından
 - yandırma, buxarlandırma, bioloji təmizləmə üsullarından
 - mexaniki, bioloji yandırma təmizləmə üsullarından
 - √ absorbsiya, adsorbsiya, katalitik təmizləmə üsullarından
89. Temperaturun dəyişməsinə görə atmosfer neçə təbəqəyə bölünür?
- stratosfer, ozonosfer, ekzosfer, biosfer, noosfer

- √ tritosfer, strotosfer, mezosfer, termosfer, ekzosfer
- noosfer, biosfer, mezosfer, troposfer, ionosfer
- ozonosfer, hidrosfer, aerosfer, biosfer, termosfer
- troposfer, ekzosfer, ionosfer, noosfer, biosfer

90. Oksigen atmosfer havasının necə faizini təşkil edir?

- √ 20, 95%-ni
- 17, 3%-ni
- 70, 0,5%-ni
- 23, 5%-ni
- 18, 9%-ni

91. Atmosferi çirkləndirən ikinci dərəcəli tullantılar hansı proseslər nəticəsində törənən maddələrdir?

- mexaniki-kimyəvi proseslərdən
- kimyəvi-akustik proseslərdən
- optik-akustik proseslərdən
- √ fiziki-kimyəvi proseslərdən
- fotokimyəvi-mexaniki proseslərdən

92. Bütün sənaye şəhərlərində havanın çox çirklənməsi nəticəsində hansı hadisə baş verir?

- √ smoq hadisəsi
- buzlaşma hadisəsi
- buxarlanma hadisəsi
- yanğın hadisəsi
- işıqlanma hadisəsi

93. Sənaye şəhərlərində yer səthindən 200-300 m hündürlükdə temperatur inversiyasının yaranması nəticəsində hansı növ smoq yaranır?

- fotokimyəvi smoq
- √ adi smoq
- Los-Anceles smoqu
- tosgen smoqu
- London smoqu

94. Avtomobilin tullantısı olan işlənmiş qazların tərkibindəki N₂O və CO qazlarının günəş şüalarının təsiri ilə fotokimyəvi reaksiyaya daxil olması nəticəsində hansı növ smoq hadisəsi yaranır?

- adi smoq
- turşulu smoq
- √ fotokimyəvi smoq
- qələvi smoq
- tosgen smoqu

95. Tullantı qazların tərkibində zərərli qazların konsentrasiyası az olduqda o hansı metodla təmizlənir?

- √ kimyəvi metodlarla
- termiki metodla
- mexaniki metodla
- piroliz metodu ilə
- fiziki metodla

96. Quru mexaniki toztutucularda tozların çökməsi hansı prinsiplərə əsaslanan toztutucularda təmizlənir?

- fırlanma, rəqs etmə, itələmə

- √ qravitasiya, mərkəzdənqaçma, ətalət
- qrivasiya, ağırlıq, yerdəyişmə
- qravitasiya, rəqsetmə, fırlanma
- mərkəzdənqaçma, fırlanma, irəliləmə

97. Ekologiyanın inkişafının 2-ci mərhələdə hansı ölkənin alimləri daha çox fəaliyyət göstərmişdir ?

- Fransanın
- İsveçin
- Almaniyanın
- İngiltərənin
- √ Rusiyanın

98. Ekologiyanın əsas məqsədi nədən ibarətdir?

- ekoloji marketinq
- atmosfer
- flora və fauna
- ekoloji lizinq
- √ ekoloji sistemə nəzarət

99. Ekologiyanın predmetinin daxilində hansı proses əsas yer tutur?

- ekoloji hadisələrin varlığı
- ətraf mühitin çirklənməsi
- √ enerji və üzvi maddələrin transformasiyası
- materiyanın varlığı
- təkamüllün növləri

100. Müasir dövrdə ekologiya qarşısında duran vəzifələrdən biridir?

- ekoloji sistemlərin mövcudluğu qanununu işləmək
- √ ekoloji sistemlərin dayanıqlığı nəzəriyyəsini işləmək
- ekoloji anlamın araşdırılması
- ekoloji amillərin tətbiqi
- ekoloji qanunlara tabeçilik

101. Birinci dövrü faktorlara daxildir:

- atmosferin vəziyyəti
- sirkulyasiya prosesi
- su hövzələrinin təsiri
- √ yerin fırlanması, gündəlik işıq dəyişməsi
- texnogen faktorlar

102. Ekoloji minimum ilə ekoloji maksimum arasındakı diapazon dəyanətlik həddi hansı qanuna aiddir?

- antropogen təsir qanunu
- bitkilərin varlığı qanunu
- √ tolerant qanunu
- abiotik və biotik faktorlar
- minimum qanunu

103. Minimum qanununun əsas mahiyyəti nədir?

- kənd təsərrüfatının ekstensiv inkişafı
- bitkilərin inkişafı üçün mineralların tətbiqi
- heyvandarlığın intensiv inkişafı
- √ bitkilərin inkişafı elementlərin cüzi miqdarı ilə limitləşdirilir
- bitki və heyvan növlərinin artırılması yolları

104. Orqanizmlərin birinin digərinin həyat fəaliyyətinə təsiri hansı faktordur?

- antropogen faktoru
- xarici mühitə alışma faktoru
- faktor deyil
- ✓ ətraf mühitin biotik faktoru
- mühitin abiotik faktoru

105. Canlı orqanizmlərin neçə faizi sudan ibarətdir?

- 10-15%
- 50-55%
- 30-40%
- ✓ 50-80%
- 20-30%

106. Ekoloji faktor nəyə deyilir?

- ✓ canlı orqanizmlərə təsir edən hər hansı bir mühit
- ətraf mühitin çirklənməsi
- biosferin vəziyyəti
- istehsalə təsir göstərən amillər
- canlı orqanizmlərin qarşılıqlı əlaqəsi

107. 1840-cı ildə L.Libix ekologiyanın hansı qanununu yaratmışdır ki, hələ də o, öz əhəmiyyətini itirməmişdir?

- növlərin əmələ gəlməsi qanunu
- fiziki təsirlər qanunu
- Neytrallaşma qanunu
- ✓ Minimum qanunu
- Maksimum qanunu

108. Müasir mərhələdə ekologiyanın inkişafı, canlı aləmin hansı qanunlarını öyrənməyi tələb edir?

- ETT-nin nəaliyyətlərinin tətbiqini
- tədqiqatların birgə aparılmasını
- ✓ canlı aləmin sistemli əlaqəsi və fəaliyyətini
- bioekoloji müxtəlifliyi
- qlobal problemlərin həlli istiqamətlərini

109. Ekologiya tarixinin 3-cü mərhələsi hansı dövrü əhatə edir?

- XX əsrin 50-ci illərinə qədər
- XIX əsrin 2-ci yarısı
- XVIII – XIX əsrlər
- ✓ XX əsrin 50-ci illərindən bugünə qədər
- XIX əsrin əvvəlləri

110. Biosferin noosferə çevrilməsi təlimini hansı alim irəli sürmüşdür?

- D.P.Marş
- A.P.Vinoqradov
- alman alimləri
- fransız alimləri
- ✓ V.İ.Vernadski

111. Ekoloji baxımdan ətraf mühitdə mövcud olan su məhdudlaşdırıcı fiziki faktorlardan biridir?

- atmosfərin sirkulyasiyası

- küləyin istiqaməti
- atmosferin quruluşu
- noosferin strukturu
- ✓ atmosfer havasının nəmliyi

112. İonlaşdırıcı şüaların mənbəyi nədir?

- günəşdən gələn istilik
- ətraf mühitin temperaturu
- ✓ radioaktiv maddələr və kosmik şüalar
- mənbəyi məlum deyil
- üzvi maddələrin dövrüyyəsi

113. Yer üzərində abiotik faktorlardan olan günəş şüasının əhəmiyyətinə aiddir:

- təbiətin proseslərinə mane olur
- elmin inkişafını təmin edir
- istilik enerjisi mənbəyi deyil
- əhəmiyyəti yoxdur
- ✓ fotosintez prosesini yaradır

114. İkinci dövrü faktorlara daxildir:

- ✓ temperatur, nəmlik, atmosfer çöküntüləri
- cəmiyyətlə təbiətin münasibəti
- çirklənmə əmsalı
- cansız təbiət faktoru
- orqanizmlərin qarşılıqlı əlaqəsi

115. Ekoloji faktorlara daxil deyil:

- ✓ sistemli əlaqə
- biotik
- antropogen
- canlı təbiət faktoru
- abiotik

116. Ekoloji faktorlar neçə kateqoriyaya bölünür?

- iki
- altı
- dörd
- ✓ üç
- beş

117. İlk dəfə ekologiya elmini biologiyadan müstəqil bir sahə kimi ayıran və ona ekologiya adını verən kim olmuşdur?

- A.Veketov
- ✓ Ernest Hekkel
- Q.Morozov
- Q.Visotski
- K.Rulye

118. Ekologiyanın inkişafının 2-ci mərhələsi hansı dövrü əhatə edir?

- XVII əsrin sonu XIX əsrin əvvəlləri
- ✓ XIX əsrin 60-cı, XX əsrin 50-ci illərinə qədər
- XX əsrin 50-ci illərindən XX əsrin sonuna qədər
- XX əsrin əvvəlləri
- XIX əsrin 60-cı illərinə qədər

119. XIX əsrin əvvəllərində meydana gəlmiş hansı sahə ekoloji tərəkürün sonrakı inkişafı sayılır?

- geomorfologiya
- kartoqrafiya
- zoologiya
- ✓ biocoğrafiya
- geologiya

120. Ekoloji təsirlərin təsnifatında hansı qruplar ayrılır?

- ✓ abiotik və biotik
- populyativ və analoji
- dağıdıcı və toplayıcı
- sistematik və biotik
- fundamental və sadə

121. Biosfer nədir?

- heyvanat aləminin mövcud olduğu sahədir
- ✓ canlı orqanizmlərin özünün və izinin olduğu sahədir
- hidrosferdə canlı orqanizmlərin yaşadığı sahədir
- torpaq və atmosferdə canlı aləmin mövcud olduğu sahədir
- bitki örtüyünün mövcud olduğu sahədir

122. Canlı orqanizmlərlə təbii mühit arasında mövcud əlaqələrin birliyi nəyi təşkil edir?

- ekologiyanın amillərini
- ✓ ekologiyanın predmetini
- ekologiyanın vəzifəsini
- ekologiyanın vahidliyini
- ekologiyanın məqsədini

123. Ekologiyanın əsas tədqiqat obyektı nədir?

- flora və fauna
- ekoloji marketinq
- ekoloji lizinq
- atmosfer
- ✓ ekoloji sistem

124. Müasir ekologiyanın quruluşuna daxil deyil:

- insan ekologiyası
- ✓ riyazi ekologiya
- bioekologiya
- tətbiqi ekologiya
- sosial ekologiya

125. Antropogen təsirlər ətraf mühitə hansı təsirlərdən qüvvətlənmişdir?

- ✓ ETT nəaliyyətlərinin tətbiqindən
- istehlakın çoxalmasından
- ərazilərin daha çox mənimsənilməsindən
- elmin inkişafından
- əhalinin artmasından

126. Rusiya ekoloqu A.S.Danilevski ekologiyaya hansı anlamı verir?

- ekoloji qanunauyğunluğu

- ekoloji tənzimləmə
- ekoloji dəyərlər
- ✓ ekoloji sistemdə struktur və funksiya
- ekoloji faktormar

127. Ekologiya elmi nəyi öyrənir?

- canlı aləmin vəziyyətini
- ✓ canlı orqanizmlər ilə mühit arasındakı əlaqələri
- mühitin çirklənməsini
- təbii resursların yerləşməsini
- canlı orqanizmlərlə resurslar arasındakı əlaqəni

128. Ekologiya termini mənşəyinə görə hansı mənəli sözlərdən əmələ gəlmişdir?

- ekol – yaşayış, loqos – təlim
- loqos – elm, oykos – təbiət
- loqos – təlim, oykos - mühit
- mənə daşımır
- ✓ oykos – ev, loqos - elm

129. İnsanlar özləri üçün gərəkli olan məhsulları nəyin hesabına əldə edirlər?

- cəmiyyətin
- istehlakın
- istehsalın
- ✓ təbiətin
- atmosferin

130. 1869-cu ildə Ekologiya nı elmlər sırasına daxil edən kim olmuşdur?

- ✓ Ernest Hekkel
- Ç.Darvin
- V.İ.Vernadski
- A.A.Qriqoryev
- A.S.Danilevski

131. Ekologiya sözü hansı mənşəlidir?

- türk
- ✓ yunan
- ingilis
- rus
- alman

132. Ekologiya elmi hansı sahələrə bölünür ?

- riyazi - metodoloji
- informatika, kibernetika
- kimyəvi və fiziki
- elmi və təcrübi
- ✓ nəzəri və tətbiqi

133. Müasir dövrdə ekologiya qarşısında duran vəzifələrdən biridir?

- ekoloji amillərin tətbiqi
- ekoloji anlamın araşdırılması
- ekoloji sistemlərin mövcudluğu qanununu işləmək
- ✓ ekoloji sistemlərin dayanıqlığı nəzəriyyəsinə işləmək
- ekoloji qanunlara tabeçilik

134. Canlı orqanizmlərlə təbii mühit arasında mövcud əlaqələrin birliyi nəyi təşkil edir?

- ekologiyanın amillərini
- ✓ ekologiyanın predmetini
- ekologiyanın vəzifəsini
- ekologiyanın vahidliyini
- ekologiyanın məqsədini

135. İnsanların istehsalat və məişət fəaliyyəti nəticəsində ətraf mühitə edilən təsir necə adlanır?

- ətraf mühitin biotik faktoru
- biosferin dəyişilməsi
- ✓ ətraf mühitin antropogen faktoru
- sənaye və məişət tullantıları
- ətraf mühitin abiotik faktoru

136. Tolerantlığın ekologiyasının tədqiqatlarının aparılması neçənci ildən başlanmışdır?

- 1868-ci ildən
- 1925-ci ildən
- ✓ 1910-cu ildən
- 2000-ci ildən
- 1890-cı ildən

137. Canlıların təbiətə vurduqları ziyan haqqında ilk dəfə kimlər məlumat vermişdir?

- ✓ J.Lamark və T.Maltus
- Aleksandr Humbolt
- Pallasın və Lipeyxin
- S.Kraşennikov
- T.Faberin və Q.Qlogerin

138. Ekologiyanın bütöv bir sistem kimi təşəkkül tapması hansı dövrə təsadüf edir?

- XVII əsrin sonu XVIII əsrin əvvəli
- ✓ XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəli
- XX əsrin sonu
- XXI əsrin əvvəlləri
- XVI əsrin sonu

139. Ekologiyanın inkişaf tarixi neçə mərhələyə bölünür?

- 5 mərhələyə
- ✓ 3 mərhələyə
- 6 mərhələyə
- tarixi birdir
- 2 mərhələyə

140. 1798-ci ildə T.Maltus hansı konsepsiyanı yaratmışdır?

- ekosistemin quruluşunu
- canlı aləmin təbii qanunlarını
- biocoğrafiyanın meydana gəlməsini
- ✓ populyasiyanın eksponent tənliyini
- ətraf mühitə təsir amillərini

141. Ekologiyanın bir elm kimi formalaşması, təşəkkül tapması hansı mərhələyə aid edilir?

- 2-ci mərhələyə

- 3-cü mərhələyə
- 1 və 2 mərhələyə
- 2 və 3 mərhələyə
- ✓ 1-ci mərhələyə

142. Ekologiyanın əsas tədqiqat obyektı nədir?

- coğrafi ekologiya
- ekologiyanın elmiyi
- ✓ insan ekologiyası
- tarixi ekologiya
- texniki ekologiya

143. Su hövzələrinin abiotik faktoru nəyə təsir edir?

- ✓ bakteriyaların, planktonların fotosintez prosesinə
- çürümə prosesini sürətləndirir
- atmosferin istilik rejimini tənzimləyir
- canlıların sahə əlaqələrini formalaşdırır
- bakteriyaların yaranmasına kömək edir

144. Tolerant qanunu nə vaxt və kim tərəfindən irəli sürülmüşdür?

- 1840-cı ildə U.Libex
- 1958-ci ildə V.Pimental
- 1967-ci ildə K.Mrakov
- ✓ 1910-cu ildə V.Şelferd
- 1980-cı ildə A.Monçadski

145. 1840-cı ildə U.Libix tərəfindən hansı qanun irəli sürülmüşdür?

- maksimum qanunu
- planlı inkişaf qanunu
- səviyyənin bərabərləşdirilməsi qanunu
- proporsionallıq qanunu
- ✓ minimum qanunu

146. Sənaye, kənd təsərrüfatı, dağ-mədən və s.-də göstərilən fəaliyyət dedikdə nə nəzərdə tutulur?

- istehlak fəaliyyəti
- ətraf mühitin sənaye tullantıları ilə çirklənməsi
- insanların yaşma tərzı
- ✓ istehsalat fəaliyyəti
- texniki, texnoloji fəaliyyət

147. Aşağıdakı prestisidlərdən hansı zərərli həşəratları məhv etmək üçün istifadə edilir?

- ✓ insektisidlər
- rodentisidlər
- gerbesidlər
- funqisidlər
- nematosidlər

148. Torpağın məhsuldarlığının azalması əsasən hansı hallarda baş verir? Düzgün olmayan cavabı tapın

- Torpağın eroziyası nəticəsində
- Torpağın intensiv çirklənməsi nəticəsində
- ✓ Bitkilərin suvarma normasına düzgün riayət edildikdə
- Suvarma prosesində olan pozuntular nəticəsində
- Torpağın şoranlaşdırılması nəticəsində

149. Torpağın pozulması nədir?
- torpağın quruluşunun dəyişməsidir
 - məhsuldarlığın artırılmasıdır
 - insan fəaliyyətinin məhdudlaşdırılmasıdır
 - torpaqda pozulma halları olmur
 - ✓ torpağın üst qatının təsərrüfat üçün yararsız hala düşməsidir
150. Hansı mənbələr litosferi çirkləndirir?
- kimya müəssisələri, neft emalı müəssisələri
 - metallurjiya və neft-qaz sənayesi
 - energetika və balıqçılıq
 - nadir metallar emalı və kimya sənayesi
 - ✓ sənaye müəssisələri, kənd təsərrüfatı sahələri
151. Aşağıdakı üzvi maddələrdən hansı pestisid deyil?
- insektisidlər
 - ✓ azot
 - gerbesidlər
 - nematosidlər
 - funqisidlər
152. Torpağın çirklənmə dərəcəsinə görə təsnifatı kimyəvi maddələrin buraxılabilən miqdarına və onların tonunun çirklənməsinə görə aparılır. Torpaq çirklənmə dərəcəsinə görə neçə qrupa bölünür?
- iki qrupa
 - beş qrupa
 - altı qrupa
 - bölünmür
 - ✓ üç qrupa
153. Azərbaycan Respublikasında əkin sahələri neçə min ha sahə tutur?
- ✓ 1454 ha sahə tutur
 - 1654 ha sahə tutur
 - 1354 ha sahə tutur
 - 1254 ha sahə tutur
 - 1754 ha sahə tutur
154. Azərbaycanda relyefin xüsusiyyətlərindən asılı olaraq torpaq əmələgəlmə formasının neçə tipi var?
- 2 tipi var
 - ✓ 7 tipi var
 - 6 tipi var
 - 9 tipi var
 - 5 tipi var
155. Azərbaycanda relyefin xüsusiyyətlərindən asılı olaraq neçə iqlim tipi formalaşmışdır?
- 3 iqlim tipi
 - ✓ 9 iqlim tipi
 - 11 iqlim tipi
 - 13 iqlim tipi
 - 6 iqlim tipi
156. 2-3 sm qalınlığında torpağın əmələ gəlməsi üçün neçə il vaxt tələb olunur?

- 50-100 il
- 200- 500 il
- 20-40 il
- ✓ 200-1000
- 100-200 il

157. Torpağın üst qatında hər hektarda bakteriyaların ümumi kütləsi neçə tona çatır?

- 7-9 tona
- 1-3 tona
- 3-5 tona
- ✓ 5-7 tona
- 10-12 tona

158. Azərbaycanda relyefin xüsusiyyətlərindən asılı olaraq neçə biogeosenoz formaları əmələ gəlmişdir?

- 2 biogeosenoz
- 10 biogeosenoz
- 15 biogeosenoz
- 5 biogeosenoz
- ✓ 20 biogeosenoz

159. Azərbaycanda relyefin xüsusiyyətlərindən asılı olaraq torpaqlarının neçə yarım tipini var?

- 10 yarım tipi var
- 30 yarım tipi var
- 50 yarım tipi var
- ✓ 60 yarım tipi var
- 20 yarım tipi var

160. Hazırda dünyada əkin sahələri neçə mln. km² təşkil edir?

- 5 mln. km²
- 25 mln. km²
- 20 mln. km²
- ✓ 15 mln. km²
- 10 mln. km²

161. Qurunun sahəsi buzlaqlarla birlikdə neçə mln. km² təşkil edir?

- 139 mln. km² -dir
- 109 mln. km² -dir
- ✓ 149 mln. km² -dir
- 151 mln. km² -dir
- 169 mln. km² -dir

162. Azərbaycanda olan torpaq fondu 8641.5 min hektardır. Onun neçə faizindən istifadə edilir?

- 37%-dən
- ✓ 77%-dən
- 57%-dən
- 47%-dən
- 20%-dən

163. Torpaqda 90% -dən çox qum və 10%-dən az qıl varsa, belə torpaq qumlu torpaq, 10-30% qıl qumluca torpaq, 30-50% qıl varsa qıllicə torpaq, 50%-dən çox qıl varsa qılı torpaq adlanır. Bu cür torpaqlar torpağın ümumi həcmindən neçə faizini təşkil edir?

- 3-5%-ni

- 15-25%-ni
- 7-9%-ni
- √ 25-40% -ni
- 5-7 %-ni

164. Materiklərdə yer qabığının qalınlığı nə qədərdir?

- 70-80 km
- 20-30 km
- 30-40 km
- 10-20 km
- √ 35-40 km.

165. Yer qabığında yuxarıdan üç qat ayrılır. Çökmə, qranit və bazalt. Bu qatlardan hansı okeanlarda olmur?

- bazalt-çökmə
- qranit-bazalt
- √ qranit
- qranit-çökmə
- çökmə

166. Litosferin qalınlığı qeyri müəyyən hədlərdə dəyişir. Aşağıdakı göstəricilərdən hansı həqiqətə uyğundur?

- √ 50-200 km
- 30-150 km
- 40-120 km
- 50-100 km
- 50-150 km

167. Ali bitkilərin torpaqəmələgəlmədə rolu kim tərəfindən aşkara çıxarılmışdır?

- E.Hekkel tərəfindən
- Y.İ.Vernadski tərəfindən
- H.Zərdahi tərəfindən
- Y.N.Mişuistin tərəfindən
- √ V.R.Vilyams tərəfindən

168. Aşağıdakı elmi yeniliklərdən hansı Həsənbəy Zərdabiyə məxsusdur?

- 1884-cü ildə ilk dəfə olaraq əsas 5 faktorun torpaqəmələgəlmə prosesində rolunu göstərmişdir: torpaqəmələ gətirən süxurlar, bitki və heyvan orqanizmləri, iqlim, relyet ərazinin geoloji yaşı.
- √ 1875-1876-cı illərdə ilk dəfə olaraq öz əsərlərində əsas 4 faktorun torpaqəmələgəlmə prosesində rolunu göstərmişdir: ona süxur, bitki və canlı orqanizmlər, iqlim və insanın təsərrüfat fəaliyyəti
- Onun fikrincə torpaq təbii törəmədir
- Onun fikrincə torpaq beş amilin təsirindən yaranmışdır: torpaqəmələgətirən süxurlar, bitki və heyvan orqanizmləri, iqlim, relyef və zaman
- O torpaq əmələgətirən amillərə insan fəaliyyətini də daxil etmişdir

169. Torpaqsünaslıq elminin banisi N.N.Dokuçayevin təliminə əsasən torpaq bitki və heyvan orqanizmlərinin, iqlimin, relyetin və ərazinin geoloji yaşının qarşılıqlı təsiri nəticəsində yaranmışdır. N.N.Dokuçayevə görə torpaq nədir?

- torpaq iqlimin təsirindən yaranmış təbii törəmədir
- √ torpaq ərazinin geoloji yaşının qarşılıqlı təsirindən yaranmış təbii törəmədir
- torpaq yer səthinin üst qatıdır
- torpaq bitkilərin qida mənbəyidir
- torpaq yerin humusla zəngin qatıdır

170. Torpaqsünaslıq elminin banisi kimdir ?

- C.Darvin
- E.Hekkel
- Həsənbəy Zərdabi
- V.R.Vilyams
- ✓ N.N.Dokuçayev

171. ərazidən aslı olmayaraq Hansı dərinlikdə quruntun temperaturu bütün il boyu eyni olur?

- 20-25 m dərinlikdə
- 5 m dərinlikdə
- 5-10 m dərinlikdə
- ✓ 12-20 m dərinlikdə
- 25-30 m dərinlikdə

172. Sətdəki temperatur fərqləri yerin səthindən 2 m dərinliyə neçə aydan sonra gəlib çatır?

- sutka ərzində
- 4 saata
- 4 günə
- 1 aydan sonra
- ✓ 2 aydan sonra

173. Litosferi ən çox hansı sənaye tullantıları çirkləndirir?

- məişət sənaye tullantıları
- avtomobil sənayesi tullantıları
- neft sənayesi tullantıları
- ✓ dağ mədən və dağ kimya sənayesi tullantıları
- İES-nin tullantıları

174. Azərbaycan Respublikasının torpaq fondunun təxminən neçə faizi kənd təsərrüfatı üçün yararlıdır?

- 10 %-i k/t üçün yararlıdır
- ✓ 49%-i k/t üçün yararlıdır
- 39%-i k/t üçün yararlıdır
- 30%-i k/t üçün yararlıdır
- 20%-i k/t üçün yararlıdır

175. Hazırda Azərbaycanda adambaşına neçə ha yararlı torpaq sahəsi düşür?

- 0,5 ha yararlı torpaq sahəsi
- ✓ 0,6 ha yararlı torpaq sahəsi
- 0,1 ha yararlı torpaq sahəsi
- 0,2 ha yararlı torpaq sahəsi
- 0,3 ha yararlı torpaq sahəsi

176. Aşağıdakı amillərdən hansı torpaqəmələgəlmə prosesində iştirak etmir?

- orqanizmlər torpaq əmələgətirən amil kimi
- relyef torpaq əmələgətirən amil kimi
- iqlim torpaq əmələgətirən amil kimi
- ✓ ozonosferin torpaq əmələgətirən amil kimi
- ana suxur torpaq əmələgətirən amil kimi

177. Sel, Vulkan, Zəlzələ, quraqlıq, torpağın eroziyası və s. hansı monitorinq sisteminə aid edilir?

- ✓ Fiziki monitorinq
- məsafə monitorinqi

- ekoloji monitorinq
- kimyəvi monitorinq
- bioloji monitorinq

178. Müəssisələrin ekoloji pasportu özündə əks etdirir?

- təbii resursların müxtəlifliyi
- təbii resursların istehlaklı
- “ekoloji pasport” olmur
- işçi qüvvəsini və ehtiyatı
- √ mühafizə tədbirlərinin vaxtı, xərcləri və s

179. Monitorinqin təsir amili dedikdə başa düşülür:

- müxtəlif çirkləndirici maddələr.
- √ müxtəlif kimyəvi çirkləndirici, müxtəlif təbii və fiziki təsir amilləri
- müvəqqəti təsir amilləri.
- elmi-texniki təsir amilləri.
- davamlı çirkləndirici maddələr.

180. Məsafə monitorinqi nədir?

- radiometrik cihazlarla təchiz olunmuş aparatlarla litosferdə aparılan monitorinq.
- √ radiometrik cihazlarla təchiz olunmuş uçan aparatlarla kosmosda və istənilən sahədə aparılan monitorinq.
- radiometrik cihazlarla təchiz olunmuş aparatlarla atmosferdə aparılan monitorinq.
- radiometrik cihazlarla təchiz olunmuş aparatlarla aparılan monitorinq.
- xüsusi cihazlarla torpaq örtüyündə aparılan monitorinq.

181. İmpakt monitorinq sistemi nədir?

- Lokal antropogen təsirlərə məruz qalan təhlükəsiz zonaların monitorinqdir
- lokal antropogen təsirlərə məruz qalmayan zonaların monitorinqdir
- Antropogen təsirlərə məruz qalan xüsusi təhlükəli zonaların monitorinqdir
- regional antropogen təsirlərə məruz qalan zonaların monitorinqdir
- √ regional və lokal antropogen təsirlərə məruz qalan xüsusi təhlükəli monitorinqdir

182. Çirkləndirici mənbələrinin monitorinqi dedikdə nə başa düşülür?

- yerini dəyişməyən mənbəyin monitorinqi
- bir nöqtədə yerləşən mənbənin.
- Hərəkətdə olan nəqliyyat vasitələrinin.
- müəyyən bir sahənin.
- √ yerini dəyişməyən, bir nöqtədə yerləşən mənbəyin, hərəkətdə olan nəqliyyat vasitələrinin və müəyyən bir sahənin monitorinqi

183. əhalinin doğum və ölüm göstəricilərinin fərqi nəyi müəyyən edir?

- mütləq artımını
- nisbi artımını
- əhalinin sıxlığını
- √ əhalinin təbii artımını
- əhalinin miqrasiyasını

184. Regional monitorinq sistemi nəzarəti həyata keçirir:

- hər hansı bir ölkə daxilində gedən proseslərə.
- inzibati rayon daxilində gedən proseslərə.
- hər hansı bir şəhər daxilində gedən proseslərə.
- √ hər hansı bir region daxilində gedən proseslərə.
- dünyada gedən proseslərə.

185. ətraf mühit,təbii şərait və sosial mühit,keyfiyyət kriteriyaları nəyi müəyyən edir?

- sosial vəziyyəti
- keyfiyyət göstəricilərini
- mühitin təmizliyini
- ✓ insan sağlamlığını
- kəmiyyət göstəricilərini

186. Aşağıdakılardan hansı kompleks ekoloji monitorinqin vəzifələrinə daxildir?

- ✓ qarşılıqlı tərəflərin qanəedici qərarlar qəbul etməyə yönəlmiş məsləhətləşmələri.
- ekoloji və yaşayış sahələrinin müayinəsinin keçirilməsi.
- göstərilən sahələrdə baş vermiş dəyişikliklərin səbəbinin müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi.
- ekoloji sistemin və insanların məskunlaşma sahələrinin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi.
- yaranmış neqativ halların ləğv və ya təsirinin azaldılması üçün tədbirlər hazırlamaq.

187. Aşağıdakı cavablardan hansının kompleks ekoloji monitorinqə aidiyyəti yoxdur?

- nəzarət obyektinin seçilməsi.
- ölçmə işlərinin plənlaşdırılması.
- ✓ ayrılmış nəzarət obyektinin müayinəsi
- nəzarət obyektinin işinin müəyyənləşdirilməsi
- nəzarət obyektinin vəziyyətinin dəyişməsinin proqnozlaşdırılması

188. Aşağıdakılardan hansı ekoloji ekspertizanın mexanizminə daxil deyil?

- modernləşdirmə məqsədi ilə fəaliyyət göstərən müəssisələrin ekoloji ekspertizası.
- modernləşdirmə məqsədi ilə fəaliyyət göstərən müəssisələrin ekoloji monitorinqi.
- dövlət ekoloji tələb və normativlərin yerinə yetirildiyi halda istismarına icazənin verilməsi
- kompleks elmi-tədqiqat işlərindən ibarət təsərrüfat layihələrinin ekoloji ekspertizası
- ✓ meşənin kəsilməsi üçün nəzərdə tutulan sahənin seçilməsi.

189. Bir neçə əsr bundan əvvəl, ilk şəhərlər harada salınmışdır?

- ✓ Dəclə – Fərat, Nil çayları ətrafında
- Baltik dənizi sahilində
- Cənubi Afrikada
- Çində
- Volqa-Ural çayları ətrafında

190. İri şəhərlərdə ekoloji vəziyyətin gərginliyi asılıdır:

- nəqliyyatın sürətli inkişafından;
- yaşıllıq sahələrinin normadan az olmasından.
- şəhərlərdə əhalinin sıx cəmləşməsindən;
- şəhərlərdə sənaye sahələrinin sürətli inkişafından;
- ✓ antropogen təsirin yüksək olması və əhali sıxlığından;

191. Fotokimyəvi prosesin getməsi üçün əsas kimyəvi komponent hansıdır?

- sulfat turşusu
- karbon 4-oksidi
- dəm qazı
- ✓ azot 2-oksidi
- nitrat turşusu

192. Şəhərlərdə ekoloji təhlükəsizliyin təminatı və ətraf aləmin mühafizəsinin təşkili üçün respublikanın regional siyasətinə daxildir:

- cərimələrin ödənilməsi

- qazma işlərinin aparılması
- yeni hövzələrin mənimsənilməsi
- ✓ təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə
- ekspertiza işinin təşkili

193. Şəhərlərdə ümumi çirkləndiricilərin neçə faizi avtomobil nəqliyyatının hesabınadır?

- 20-20%
- 40-50%
- ✓ 60-80%
- 35-40%
- 90%

194. İri şəhərlərdə çirklənmə dərəcəsini artırın səbəblərdən hesab edilir:

- mədəni abidələr
- istirahət zonaları
- transmilli otellər
- şosse yolları
- ✓ nəqliyyat vasitələri

195. Şəhər mühitini çirkləndirən mənbələrdən biridir:

- yaşayış massivləri
- yaşıllıqlar
- ✓ səs-küy
- metropolitenlər
- teleqraf xətləri

196. Zəhərli maddələrin atmosfərə atılmasının səbəblərindən biridir:

- mineral kübrələrdən istifadə
- ✓ ekoloji cəhətdən təhlükəli texnologiyadan istifadə
- sənaye məhsullarının təkrar emalı
- kənd təsərrüfatının intensivləşməsi
- əkin sahələrinin azaldılması

197. Smoqların hansı mənfi təsiri vardır?

- ✓ ultrabənövşəyi şüaların yer səthinə düşməsinə mane olur
- zəhərli maddələrin atmosfərə düşməsinə mane olur
- iqlim dəyişmələri yaradır
- təbii şərət və sərvətlərin yerləşməsinə təsir edir
- kooperativləşmə prosesini ləngidir

198. Məişət tullantıları obyektləri hansı zonaya aid edilir?

- istirahət zonasına
- istehsalat zonalarına
- ✓ xüsusi təyinat zonasına
- yaşayış zonalarına
- ictimai fəaliyyət zonasına

199. Tikinti zonaları növlərinə aid deyil:

- ictimai fəaliyyət zonası
- xüsusi təyinat zonaları
- ✓ əhalinin yerləşmə zonası
- istehsalat zonası

- yaşayış zonası

200. Şəhərsalma fəaliyyəti nəyin əsasında təşkil olunur?

- əhalinin sayına uyğun
- ✓ mövcud qanunvericilik əsasında
- təbii şəraitə uyğun
- şəhərin yerləşdiyi ərazi əsasında
- istehsalın həcminə görə

201. İri şəhərlərdə əhalinin əsas tələbatı hansı məhsullardır?

- təmiz havaya
- sənaye məhsullarına
- nəqliyyat vasitələrinə
- ✓ ərzaq və suya
- kommunikasiya xidmətinə

202. Azərbaycan Respublikasında yürüdülmən ekoloji siyasətin əsas məqsədinə daxil deyil:

- təbii sərvətlərdən səmərəli istifadə
- gələcək nəsillərin ehtiyacının təmin edilməsi
- iqtisadi potensialın qorunması
- ✓ aqrar sənaye kompleksi payının azaldılması
- əmək potensialının qorunması

203. İstehsalat zonaları zonasına aid deyil:

- kommunal
- ✓ təhsil
- nəqliyyat
- sanitariya qoruyucu
- mühəndis

204. Şəhər tikintilərinin aparılması zamanı məhdudlaşdırılan sahələrə aid deyil:

- ✓ əhalinin yaşayış yerləri
- mədəni abidələr, şəhərtrafi qoruq zonaları
- xüsusi təbii qoruq sahələri
- ekoloji təhlükəli zonalar
- mürəkkəb təbii iqlim şəraiti sahələri

205. Bir mln. əhalisi olan şəhərin gündəlik suya tələbatı nə qədər hesablanmışdır?

- 600 mln. ton
- 350 mln. ton
- ✓ 470 mln. ton
- 300 mln. ton
- 260 mln. ton

206. 2011-ci ildə dünyada şəhər əhalisi nə qədər olmuşdur?

- 48,6%
- ✓ 47,2%
- 51,0%
- 49,5%
- 52,5%

207. Şəhərlərdə sənaye tullantıları ilə çirklənmənin əsas səbəblərindən biridir:

- √ hakim küləklərin istiqaməti və gücünün nəzərə alınmaması
- yaşıllıq zonalarının çox olması
- çox sənaye məhsulu istehsal edilməsi
- əhalinin tələbatının çox olması
- sənayenin xammalla təchizatı

208. Bir və ya bir neçə mərkəzi şəhərin ətrafında kiçik qəsəbələrin yerləşməsi nə adlanır?

- urbanizasiya
- meqalopolis
- miqrasiya mərkəzləri
- geokimyəvi əyalətlər
- √ aqlomerasiya və ya konurbasiya

209. Şəhər əhalisinin geokimyəvi strukturu əhaliyə hansı təsiri göstərir?

- təbii artımına
- √ sağlamlığına
- yaşayış səviyyəsinə
- yaş göstəricisinə
- kommunal təminatına

210. İri şəhərlərdə ekoloji vəziyyətin gərginliyi nə ilə əlaqədardır?

- aqlomerasiyası
- elmi səviyyənin aşağı olması
- √ əhalinin sıxlığı
- əhalinin təbii artımı
- əhalinin miqrasiyası

211. Müasir şəhərlər əhali məskəni olmaqla, daha hansı xüsusiyyətə malikdir ?

- əhali başqa ölkələrə gedir
- √ ətraf mühitə təsir edən sistemdir
- kommunal sistem yaradır
- əhalinin təbii artımı sürətlənir
- sənaye məhsulu istehsalını tənzimləyir

212. Dünya üzrə şəhər əhalisinin ümumi artımının neçə faizi İEOÖ-in payına düşür?

- 30%
- 60%
- 50%
- √ 80%
- 20%

213. Urbanizasiyanın tempi hansı qrup ölkələrdə daha sürətlə gedir?

- ABŞ, Kanada və Yaponiyada
- yeni sənayeləşmiş ölkələrdə
- inkişaf etmiş ölkələrdə
- Avropa ölkələrində
- √ inkişadfa olan ölkələrdə

214. əhalinin şəhərlərdə məskunlaşması nə adlanır?

- aqlomerasiya

- ✓ urbanizasiya
- yalançı urbanizasiya
- meqalopolis
- miqrasiya

215. əhali artımının yaratdığı problemlərə aid deyil:

- ərzaq
- ekoloji
- enerji
- ✓ təhsil
- xammal

216. əhalinin sayının artıb azalması hansı siyasətdə tənzimlənir?

- demoqrafik partlayışda
- əhalinin elmi səviyyəsi ilə
- ✓ dövlətin demoqrafik siyasəti ilə
- dövlətin iqtisadi siyasəti ilə
- ölkənin əhaliyə münasibəti ilə

217. Bizim eranın əvvəlində dünya əhalisinin sayı nə qədər olmuşdur ?

- 100 mln. nəfər
- 200 mln. nəfər
- 150 mln.nəfər
- ✓ 175 mln.nəfər
- 85mln.nəfər

218. ətraf mühitin ekoloji vəziyyəti ilə əhali arasında asılılıq necə baş verir?

- ✓ əhalinin sayı dəyişir
- əhalinin milli tərkibi pozulur
- əhalinin elmi səviyyəsi azalır
- şəhərlərdə əhali artır
- etnik tərkib dəyişir

219. əhalinin sayının dəyişməsinə təsir edən amillərdən hesab olunur:

- qadın,kişi nisbəti
- əmək ehtiyatlarının dəyişməsi
- ✓ müharibələr,aclıq epidemiyaları və s.
- əhalinin istehlakçı olması
- şəhər,kənd əhalisinin nisbəti

220. əhali ilə istehsal arasındakı uyğunluq:

- əhali istehsalın xammalıdır
- istehsalın əsas fondudur
- dinamik inkişafıdır
- əhali şəbəkəsinin sıxlığıdır
- ✓ məhsuldar qüvvələrin aparıcı sahəsidir

221. Urbanizasiya səviyyəsi aşağı olan regionlardan şəhər əhalisi 20%-dən az olanları harada yerləşir?

- Asiyada
- Latın Amerikasında
- Avropada
- Cənub-Şərqi Asiyada
- ✓ Afrikada

222. Urbanizasiya səviyyəsinə görə dünya ölkələri neçə qrupa bölünür?

- 2 qrupa
- 6 qrupa
- √ 3 qrupa
- 5 qrupa
- 4 qrupa

223. Dünyada şəhərlərin inkişafında hansı proses daha sürətlə inkişaf edir?

- √ meqalopolislər
- kiçik şəhərlər
- iri şəhərlər
- nəhəng şəhərlər
- aqlomerasiyalar

224. Dünyada olduqca yoxsul yaşayan əhalinin təqribi sayı nə qədərdir?

- 100 milyon nəfər
- 500 milyon nəfər
- 200 milyon nəfər
- 2 milyard nəfər
- √ 1 milyarddan çox

225. Dünyanın neçə ölkəsində orqanik(ekoloji təmiz) kənd təsərrüfatı inkişaf etmişdir?

- 50 ölkəsi
- 150 ölkəsinə qədər
- 200 ölkəsi
- bütün ölkələr
- √ 100 ölkəsindən çoxu

226. əhalinin ərzaq probleminin həlli hansı tədbirlərin həyata keçirilməsini tələb edir?

- təmərküzləşmə prosesinin aktivliyi
- sənaye məhsulu istehsalının inkişafı
- √ aqrar sektorun davamlı inkişafı
- ərzağın çoxsahəli olması
- kooperativləşmə prosesinin mövcudluğu

227. Dünyada əhalinin sağlamlıq problemini yaradan səbəblərdən biridir:

- iqtisadi inkişafın zəifliyi
- həkim personalının olmaması
- √ İEÖ ilə İEÖÖ səviyyəsindəki uyğunsuzluq
- qidanın çatışmamazlığı
- çətin müalicə olunan xəstəliklərin artması

228. XXI əsrin I yarısında İ.İ.Meçnikovun hansı nəzəriyyəsi meydana gəldi ?

- əhali nəzəriyyəsi
- √ immunitet nəzəriyyəsi
- sağlamlıq nəzəriyyəsi
- əhali-səhiyyə nəzəriyyəsi
- sosioloji tədqiqatlar

229. əhalinin sağlamlıq problemi hansı mahiyyətə malikdir?

- adi problemlər sırasındadır
- dövlət siyasətidir
- elmi araşdırmadır
- ətraf mühitin çirkənməsidir
- ✓ qlobal xarakterlidir

230. İnsan orqanizminin təbii mühitə çətinliklə adaptasiya olunmasının əsas səbəbi nədir?

- təbii sərvətlərin zənginliyi
- insan orqanizminin mürəkkəbliyi
- təbii mühitə antropogen təsirlər
- ✓ təbii ekosistemlərin dəyişməsi
- təbii şəraitin stabilliyi

231. ərzaq probleminin yaranmasına səbəb nədir?

- İEO-də torpaq fondunun az olması
- elmin təsərrüfat sahələrində zəif tətbiqi
- su resurslarının çatışmamazlığı
- ✓ İEOO-də kənd təsərrüfatının zəif inkişafı
- kənd təsərrüfatında ekstensivlik

232. Şəhərlərin özünə məxsus xüsusiyyətinə aid deyil:

- biokimyəvi əyalətdir
- ✓ su təminatı yüksəkdir
- hava normadan artıq qızır
- suyun dövrəni pozulur
- atmosferin şəffaflığı aşağı olur

233. Şəhərlərin inkişafı ilə əlaqədar yaranan problemlərə aid deyil

- işlə təminat
- sosial səviyyənin pisləşməsi
- ətraf mühitə antropogen təsir
- təbii mühitin pisləşməsi
- ✓ ərzaqla təminat

234. London smogu hansı prosesdən yaranır?

- atmosferdə müxtəlif maddələrin qarışığından
- ölkələrin qarşılıqlı inteqrasiyasından
- elmi-texniki tərəqqinin naaliyyətlərindən
- ✓ toz hissəcikləri ilə kimyəvi inqredientlərin qarışığından
- insan fəaliyyətindən

235. Monitorinqin obyektini dedikdə aşağıdakılardan hansı nəzərdə tutulur?

- okeanlar və dənizlər.
- atmosfer, kriosfera
- ✓ atmosfer, yer üstü sular, okeanlar, dənizlər, yeraltı sular, kriosfera.
- atmosfer, yeraltı sular.
- yerüstü sular, okeanlar.

236. Qlobal monitorinq sistemi nədir?

- ✓ dünyada baş verən proseslərə və yer kürəsinin biosferində bütün ekoloji komponentlərə nəzarətlə yanaşı ekstremal vəziyyətlərin yaranacağı barədə xəbərdarlıq etmək.

- materiklərin su hövzələrində baş verən proseslərə nəzarət etmək.
- litosfer qatında baş verən proseslərə nəzarət etmək.
- cavabların hamısı doğrudur.
- yer kürəsinin atmosferində baş verən proseslərə nəzarət etmək.

237. Fotokimyəvi smuqun yaranma səbəbi nədir?

- fotokimyəvi smuq əmələ gəlmir
- ✓ kimyəvi reaksiya ilə havanın təkrar çirklənməsi
- bərk maddələrlə kristalların qarşılıqlı təsiri
- zərərli maddələrin konsentrasiyasından
- nəqliyyat vasitələrinin təsirindən

238. Alyaska smuqunun yaranma səbəbi nədir?

- atmosferdə müxtəlif qazların qarışığından
- sənaye müəssisələrinin qəzaya uğramasından
- ətraf mühitə antropogen təsirlərdən
- ✓ havanın mənfi temperaturu ilə günəş radiasiyasının təsirindən
- təmərküzləşmə prosesinin aktivliyindən

239. Ekoloji siyasətin prioritet istiqamətlərindən biridir:

- biri deyil
- əhalinin işlə təmin olunması
- yeni texnologiyaların mənimsənilməsi
- ETT nəaliyyətlərinə yiyələnmək]
- ✓ sağlam ekoloji mühitin yaranması

240. Tullantı suları nəyə deyilir?

- müxtəlif boru birləşmələrindən,siyirtmə və kipegəclərdən sızan su
- ✓ gil,yağlı maddələr,kimyəvi reagentlər,qazılmış süxurlar ilə çirklənmiş sular.
- qaynar sular,buxar və ya buxar-su qarışığı
- yeraltı təbii istilik mənbələri
- yer üzərinə neftin təbii olaraq öz-özünə axması nəticəsində yığılan maye

241. İctimai fəaliyyət zonasına daxil deyil:

- təhsil
- maliyyə iş mərkəzləri
- elmi-tədqiqat
- ticarət
- ✓ kənd təsərrüfatı

242. əhalinin təbii artımı nədir?

- ✓ doğulanlarla ölənlərin say fərqi
- doğulan əhalinin sayı
- əhalinin mütləq artım
- əhalinin yerləşməsi
- urbanizasiya prosesi

243. Monitorinq sistemi siniflərinə ayrılır:

- aparıldığı yerə görə.
- miqyasına görə
- ✓ təsir amilinə, çirkləndirici mənbələrə, miqyasına görə.
- çirkləndirici mənbələrə görə.

- təsir amilinə görə.

244. Baza monitoring sistemi zamanı nələr nəzərə alınır?

- urbanizasiya səviyyəsi
- ✓ regional antropogen təsirlər
- çirklənmə dərəcəsi
- kimyəvi tullantılar
- fiziki təsir amilləri

245. Aşağıdakı cavablardan hansı doğrudur?

- cavabların hamısı doğrudur.
- təbii çirkləndirici mənbələrin təsiri ilə məşğul olur.
- kimyəvi çirkləndiricilərin təsiri ilə məşğul olur.
- bir neçə antropogen mənbəyin təsiri ilə məşğul olur.
- ✓ lokal monitoring sistemi konkret antropogen mənbəyin təsiri ilə məşğul olur.

246. Ekobiokimyəvi monitoring dedikdə başa düşülür:

- ətraf mühitin bioloji vəziyyətinə nəzarət.
- ətraf mühitin fiziki vəziyyətinə nəzarət.
- ✓ ətraf mühitin kimyəvi və bioloji vəziyyətinə nəzarət.
- ətraf mühitin fiziki və kimyəvi vəziyyətinə nəzarət.
- ətraf mühitin fiziki vəziyyətinə nəzarət.

247. Milli monitoring sistemi dedikdə başa düşülür:

- beynəlxalq miqyasda aparılan monitoring.
- ✓ ölkə miqyasında aparılan monitoring.
- materikdə aparılan monitoring.
- şəhərdaxilində aparılan monitoring.
- bir neçə ölkədə aparılan monitoring.

248. Baza monitoring sistemi nədir?

- ✓ regional antropogen təsirlər nəzərə alınmaqla təbiətdə baş verən hallara nəzarət etmək
- faunada baş verən hallara nəzarət etmək.
- hidrosferdə baş verən proseslərə nəzarət etmək.
- litosferdə baş verən proseslərə nəzarət etmək.
- bitki aləmində baş verən hallara nəzarət etmək.

249. ətraf mühitin monitoringi nədir?

- ✓ uzun müddətli müşahidə sistemi olub, ətraf mühitin hazırkı vəziyyətinin qiymətləndirilməsi və onun dəyişməsi istiqamətinin proqnozlaşdırılması.
- ətraf mühitin hazırkı vəziyyətinin qiymətləndirilməsidir
- onun dəyişmə istiqamətinin proqnozlaşdırılmasıdır.
- demoqrafik proseslərə nəzarət sistemidir.
- ətraf mühitin qısa müddətli-müşahidə sistemidir.

250. Ekoloji pasport hansı müddətdə etibarlıdır?.

- 2 il müddətinə.
- 3 il müddətinə
- 5 il müddətinə
- 6 ay müddətinə
- ✓ 1 il müddətinə

251. Təsərrüfat fəaliyyətinin ekoloji ekspertizası:

- ✓ dövlət ekoloji nəzarətinin əsas funksiyalarından biridir.
- ekoloji maarifləndirmə vasitəsidir.
- demoqrafik siyasətin tərkib hissəsidir.
- iqtisadi siyasətin əsasıdır.
- ekoloji təhsilin bir formasıdır.

252. Ekoloji ekspertizanın əsas prinsipləri hansılardır?

- ✓ imperativ, təhlükəsizlik, aşkarlıq, müstəqillik, komplekslilik
- imperativ, təhlükəsizlik, aşkarlıq, enerjiyə qənaət.
- peşəkarlıq, müstəqillik, aşkarlıq, imperativ.
- enerjiyə qənaət, müstəqillik, imperativ, aşkarlıq.
- müstəqillik, aşkarlıq, enerjiyə qənaət, riskin azaldılması.

253. ətraf mühitin ekspertizası hansı hallarda keçirilməlidir?

- iqtisadiyyatda böhran baş verdikdə.
- milli valyuta dəyərini itirdikdə.
- ✓ təsərrüfat, layihə və planları reallaşmaqdan əvvəl.
- ekoloji fəlakət baş verdikdə.
- ölkədə iqtisadi islahatlar aparıldıqda.

254. Müəssisənin Ekoloji pasport hansı müddətə tərtib olunur?

- 3 il
- 5 il
- 2 il
- müddətsizdir
- ✓ 1 il

255. 2000-ci ildə Berlində keçirilmiş Urban-XXI beynəlxalq konfransda proqnozlaşdırılmışdır:

- əhalinin çox hissəsinin aqlomerasiyalarda cəmlənəcəyi
- əhalinin sayının azalması
- əhalinin sağlamlıq problemi
- əhalinin təhsil problemi
- ✓ əhalinin çox hissəsinin şəhərlərdə yaşayacağı

256. Smoq hadisəsinin çox yarandığı məkan haradır?

- yerin üst hissəsi
- kənd təsərrüfatı regionları
- meşə zonası
- səhrələşmə prosesi
- ✓ şəhər atmosferi

257. Ümumi çirkləndiricilərin neçə faizi avtomobil nəqliyyatının payına düşür?

- 10-20%
- ✓ 40-50%
- 30-35%
- 60-70%
- 20-25%

258. Müstəqillik prinsip ekoloji fəaliyyətin hansı sahəsinə aiddir?

- ekoloji monitorinqə
- ekoloji auditə

- ✓ ekoloji ekspertizaya
- ekoloji maraqlara
- ekoloji tənzimləməyə

259. Aşağıdakı cavablardan hansı ekoloji pasportda öz əksini tapmamışdır?

- müəssisə haqqında ümumi məlumat və istifadə olunan texnologiya.
- istifadə olunan ehtiyatın kəmiyyət, keyfiyyət göstəriciləri.
- əsas məhsullar istehsalının texnoloji sxemi, havaya atılan tullantıların təmizlənmə sxemləri.
- çirkab sularının təmizlənmə mexanizmi, tullantıların keyfiyyət və kəmiyyət göstəriciləri.
- ✓ ətraf mühitə səmərəli təsir etmək üçün təklif və tövsiyələr.

260. Sənaye müəssisəsinin ekoloji pasportu nədir?

- təsərrüfat və digər fəaliyyətlərə icazə verən ekoloji tələblər.
- cərimə sanksiyaların şərtləri haqqında sənəd.
- ✓ müəssisə ilə ətraf mühit arasında qarşılıqlı əlaqə və təsirin xüsusiyyətlərinə əks etdirən kompleks sənəd.
- tullantıların, çirklənmənin izn həddləri haqqında sənəd.
- ətraf mühitin çirklənməsinə görə ödənişlərin miqdarı haqqında sənəd.

261. Aşağıdakılar hansı monitorinqin praktiki istiqamətlərinə aid deyil?

- ətraf mühitin vəziyyətinə və ona təsir edən amillərə nəzarət etmək.
- çirkləndiricilərin təsirindən ətraf mühitdə yarana biləcək vəziyyətin proqnozu.
- bu vəziyyətin qiymətləndirilməsi.
- ✓ əhalinin miqrasiyasının nizamlanması.
- ətraf mühitin faktiki vəziyyəti və çirklənmə səviyyəsini qiymətləndirmək.

262. Biosferdə kükürd qazının (SO₂) çoxluğu səbəb olur?

- buludun yaranmasına
- leysan tipli yağıntılara
- ✓ turşulu yağıntılara
- dumanın əmələ gəlməsinə
- qırovun yaranmasına

263. Populyasiyanın əsas xüsusiyyətlərindən biridir?

- ✓ fərdlərin sayının dinamikası və tənzimlənmə mexanizmi
- uzunömürlü populyasiya olması
- birləşmə və ayrılma
- populyasiyanın inkişafının iqlim şəraitindən asılılığı
- populyasiyanın modifikasiya olması və ya dəyişməsi

264. Ekoloji sistemlər yaranma səbəblərinə görə bölünür?

- ✓ təbii və antropogen
- süni və mədəni
- davamlı və dəyişkən
- sabit və dəyişkən
- uzunömürlü və dayanıqlı

265. Biosferdə maddələrin dövretməsi ayrılır?

- biokimyəvi və hidroloji
- ✓ qeoloji və bioloji
- fiziki
- təbii və antropogen
- kimyəvi və qeokimyəvi

- Qlobal ekoloji problemlərin həlli üçün nə tələb olunur?
266. 1.Hərbi xərclərin azadılması hesabına iqtisadiyyatın inkişaf etdirilməsi. 2.Qlobal təhlükəsiz texnoloqiyların tətbiqi nəticəsində iqtisadiyyatın stabilliyinin təmini, 3.Kənd təsərrüfatının kimyalaşdırılması, 4. Ekoloji sahə üzrə beynəlxalq əməkdaşlığın genişləndirilməsi, 5. Təbii resursların ekstensiv mənimsənilməsi.
- 3,4,
 - 2,3,4
 - 2,4,5
 - ✓ 1,2,4
 - 1,3,5
267. Ekosistemin inkişaf dinamikası, ekosistemin və ya biosenozun dəyişməsi ilə nəticələnir ki, bu prosesi nə adlandırılır?
- konsument
 - produsent
 - doğru cavab yoxdur
 - forik
 - ✓ suksessiya
268. Təhlükəli ekoloji vəziyyətin yaranması və inkişafın qarşısının alınması və onların nəticələrinin aradan qaldırılması üzrə tədbirlər sistemi adlanır?
- ekoloji proseslərin mövcudluğu
 - ekoloji təhlükəli vəziyyət
 - ekoloji yük
 - ✓ ekoloji təhlükəsizliyin təmini
 - ekoloji durumun sağlamlaşdırılması
269. Ekosistemdə trofik əlaqə nə adlanır?
- yalnız heyvan növlərinin əlaqəsi
 - müxtəlif məkandan istifadə əlaqəsi
 - ✓ eyni məkandan yaşayış üçün istifadə əlaqəsi
 - doğru cavab yoxdur
 - yalnız bitkilərin məskunlaşdığı ərazi
270. Ekosistemdə heyvanlar tərəfindən yaradılan trofiki (qida) səviyyə nə adlanır ?
- ✓ heterotrof və ya konsument
 - populyasiya
 - rəqabət və ya forik
 - forik və ya parazitizm
 - simbioz və ya fabrik
271. Ekosistemin inkişafına təsir edən dinamika nə adlanır?
- ✓ istiqamətlənmiş dinamika
 - dövrü dinamika
 - mövsümü dinamika
 - deyişkən dinamika
 - sutkalıq dinamika
272. Ekosistemi təşkil edən bloklar aşağıdakılardır?
- ✓ biosenoz və biotop
 - təbii və antropogen
 - redusent və dövrü
 - produsent və dayanaqlı
 - konsument

273. Konkret ərazidə bioloji növün sərbəst cütləşib öz sayını tənzim edə bilərəkdən, coğrafi, ekoloji və etoloji sədlər ilə bir-birindən az-çox ayrılan fərdlər qrupuna nə deyilir?
- biotik faktor
 - biogenoz
 - biosenoz
 - ✓ populyasiya
 - növ
274. Neobiosfer adlanır?
- bitkilərin mövcud olduğu sahə
 - heyvanların mövcud olduğu sahə
 - ✓ hazırda canlı orqanizmlərin mövcud olduğu sahə
 - canlıların keçmişində mövcud olduğu sahə
 - cansız aləmin mövcudluğu
275. Biosferdə biokimyəvi dövretmə ayrılır?]
- kimyəvi və fiziki dövretmə
 - ✓ qazşəkilli maddələrin dövretməsi və çökmə dövrü
 - bərkşəkilli
 - geoloji və fiziki dövretmə
 - mexaniki və üzvü dövretmə
276. Biogenoz və ekosistemi bir birindən fərqləndirən amil?
- ✓ zaman faktorudur
 - dövrü sistem faktorudur
 - araşdırma faktoru
 - trofik faktordur
 - məkan faktorudur
277. Biosferin özünü tənzimləmə xüsusiyyəti necə adlanır?
- Ekoloji böhran.
 - Konvergeniya
 - ✓ Homeostazm
 - Klimatologiya
 - Noosfer
278. İnsan və cəmiyyətin həyatı vacib maraqlarına, ətraf mühitə antropogen və təbii təsirlər nəticəsində təhlükə yaradan vəziyyətinə nə deyilir?
- ekoloji təhlükəsizlik
 - ekoloji yük
 - ✓ ekoloji təhlükə
 - ekoloji qəza
 - ekoloji böhran
279. Təbiətdə maddələrin böyük (geoloji) dövrünü necə baş verir?
- ✓ Günəş enerjisi ilə Yerə dərinlik enerjisinin qarşılıqlı təsiri ilə
 - Günəş enerjisi ilə çökmə süxurlarının qarşılıqlı əlaqəsi ilə baş verir
 - Günəş enerjisi ilə Yerə radioaktiv maddələrinin qarşılıqlı əlaqəsi nəticəsində baş verir
 - Günəş enerjisi ilə maqmatik süxurlarının qarşılıqlı əlaqəsi ilə baş verir
 - Günəş enerjisi ilə Yerə səth enerjisinin qarşılıqlı təsiri ilə baş verir
280. Biosferdə maddələrin kiçik (biogeokimyəvi) dövrünü necə tamamlanır?

- Yalnız litosfer daxilində tamamlanır
- Hidrosfer və atmosfer daxilində tamamlanır
- Yalnız atmosfer daxilində tamamlanır
- √ Yalnız biosfer daxilində tamamlanır
- Yalnız hidrosfer daxilində tamamlanır

281. Abşeron yarımadasında gündəlik radiasiya fonu dəyişilir

- 3-15 mkr/saat
- 6-8 mkr/saat
- √ 6-18 mkr/saat
- 5-10 mkr/saat
- 10-12 mkr/saat

282. Radiasiya nədir?

- doğru cavab yoxdu
- günəşdən gələn şua enerjisi
- ağır metallardan ayrılan şualardır
- √ radioaktiv maddələrdən ayrılan ionlaşdırıcı şualardır
- makroelementlərdən ayrılan şualardır

283. Ekologiyanın əsas funksional vahidi adlanır?

- biosfer
- √ ekosistem
- populyasiya
- ekotop
- biosenoza

284. Ekosistemdə oksigenin dövrəni əlaqədardır?

- ozon və hidrogenlə
- kimyəvi birləşmələrin xarakteri ilə
- doğru cavab yoxdur
- √ fotosintez və tənəffüslə
- atmosfer və hidrosferlə

285. Həyat üçün lazım olan enerjini almaq üçün orqanizmin üzvü maddələri oksidləşəcək CO₂ və H₂O yaradır. Bu proses necə adlanır ?

- ayrılma
- tənəffüs
- nəfəsvermə
- √ nəfəsalma
- birləşmə

286. Karbon qazının atmosferə normadan artıq atılması səbəb olur?

- doğru cavab yoxdur
- oksigen miqdarının azalmasına
- √ «parnik» effektinin yaranmasına
- dövretmə sisteminin pozulmasına
- qlobal soyuqlaşmaya

287. Noosfera termini hansı mənada işlənir?

- yaşayış mühiti, məskun sahəsi
- dövrəniş tərz, mənəviyyət
- doğru cavab yoxdur

- həyat tərz, əxlaq, mədəniyyət
- ✓ ağıl, düşüncə, idrak

288. Biosferin özünü tənzimləmə xüsusiyyəti adlanır?

- antrorostazm
- doğru cavab yoxdur
- neostazm
- biostazm
- ✓ homeostazm

289. Enerjinin bir trofiki səviyyədən digərinə qəbulu edilən qida enerjisinin 10 % -ni təşkil edir. Bu ekologiyada necə adlandırılır?

- iyirmi faiz qaydası
- əlli faiz qaydası
- bir faiz qaydası
- 100 faiz qaydası
- ✓ on faiz qaydası

290. Yüksək dərəcədə formalaşmış ekosistemdə çoxluğu təşkil edən növlər adlandırılır?

- strukturlu və proporsional
- komensalizm və konsument
- neytralizm və dayanaqlı
- ✓ dominant və edifikator
- doğru cavab yoxdur

291. Noosfera anlayışını elmə gətirənlərdir?

- Vernandski və Naumov
- Odum və Rulye
- ✓ Toyer de Şarden və Lerua
- doğru cavab yoxdur
- Nesbit və Eburdin

292. ən böyük və davamlı ekosistem?

- geosferdir
- ✓ biosferdir
- coğrafi mühitdir
- hidrosferdir
- atmosferdir

293. Ekosistemdə bitkilər tərəfindən yaradılan trofiki (qida) səviyyə adlanır?

- doğru cavab yoxdur
- ✓ avtotrof və ya prodüsent
- simbioz və ya forik
- parazitizm və ya fabrik
- rəqabət və ya komensalizm

294. Ekosistemin dinamik növləridir?

- istiqamətlənmiş və sadə
- sadə və mürəkkəb
- təkrar və dəyişkən
- ✓ sutkalıq və dövrü
- doğru cavab yoxdur

295. İnsanın və cəmiyyətin həyatı vaxtın maraqlarının, ətraf mühitin ona antropogen və təbii təsirlər nəticəsində yaranan təhlükələrdən qorunmasının təmini adlanır ?
- ekoloji krizis
 - ekoloji təhlükə
 - ✓ ekoloji təhlükəsizlik
 - ekoloji vəziyyət
 - ekoloji fəlakət
296. Qlobal ekoloji problemlərə aiddir?
1.ətraf mühitin çirklənməsi, 2.atmosferin tozla çirklənməsi, 3. iqlim dəyişkənliyi, 4. yeraltı suların çirklənməsi, 5.ozon təbəqəsinin dağılma təhlükəsi. 6. Xəzər dənizinin problemləri
- 1,2,3
 - ✓ 1,3,5
 - 2,5,6
 - 1,4,6
 - 2,3,4
297. İndiki zamanda təbiət və cəmiyyətin birgə fəaliyyəti mərhələsində, ətraf mühitin mühafizəsinin təmini üzrə, ekoloji tələbatla cəmiyyətin təbii resurslardan istifadəsinə olan maraqları arasında uyğunsuzluqdan, iqtisadiyyatla ekologiya arasında yaranan ziddiyyət adlanır?
- ✓ ekoloji böhran
 - ekoloji tarazlıq
 - ekoloji vəziyyət
 - ekoloji hal
 - ekoloji maraq
298. əhalinin radiasiya təhlükəsizliyi haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunu qəbul edilmişdir
- 2008-ci ildə
 - ✓ 1997-ci ildə
 - 1995-ci ildə
 - 1990-ci ildə
 - 2000-ci ildə
299. Həyat üçün istifadə olunan, biosferdə dövr edən kimyəvi elementlərin və qeyri-üzvü birləşmələrin hərəkəti adlanır?
- birləşmələrin dövr etməsi
 - doğru cavab yoxdur
 - geokimyəvi birləşmələrin dövretməsi
 - mikroelementlərin dövr etməsi
 - ✓ biogen elementlərin dövretməsi
300. Biosferin başlıca xüsusiyyətlərindəndir?
1. mərkəzləşdirilmiş sistem; 2. qapalı sistem; 3. açıq sistem; 4.müxtəliflik; 5çoxsahəlilik 6. dövrü sistem.
- 2,3,5
 - 1,3,6
 - 3,4,5
 - 4,5,6
 - ✓ 1,3,4
301. Biosfer təliminin yaradıcısı kimdir?
- Odum
 - İzrael
 - Naumov
 - ✓ Vernadski
 - Dokuçayev

302. Biosfer anlayışını elmi ədəbiyyata ilk dəfə kim və neçənci ildə gətirmişdir?

- Dokuçayev, 1898-ci ildə
- Lamark, 1870-ci ildə
- ✓ Zyuss, 1875-ct ildə
- Odum, 1860-ci ildə
- Vernadski, 1861-ci ildə

303. Biosferdə maddələrin dövretməsi xarakterizə olunur?

- ✓ dövretmə surəti və dövr vaxtı ilə
- dövretmə elementləri və birləşmələri ilə
- doğru cavab yoxdur
- dövr bucağı və məsafəsi ilə
- dövretmə istiqaməti və ya azimutu ilə

304. Maddələr və enerji mübadiləsinin qarşılıqlı baş verdiyi, canlı aləmə onların məskunlaşdığı iühit arasında olan birgə fəaliyyət adlanır?

- təbii mühit
- biotik struktur
- ✓ ekoloji sistem
- bioqeoşenologiya
- coğrafi mühit

305. Ekosistem anlayışını ilk dəfə kim təklif etmişdir?

- L.Libix
- C.Xarçinski
- K.Uatt
- ✓ A.Tensli
- Y.Odum

306. Ekolojiyada elementar vahid nədir?

- ✓ fərdin populyasiyasıdır
- doğru cavab yoxdur
- biokütlədir
- biotik birlikdir
- həyat dalğasıdır

307. Təbii və antropogen təsirdən ətraf mühitdə baş vermiş dəyişikliklərə nəzarət nə adlanır?

- ✓ biosferin kompleks monitorinqi
- qlobal monitorinqidir
- fiziki monitorinqidir
- ekoloji monitorinqidir
- qısa müddətli monitorinqidir.

308. Ekoloji menecmentin funksiyalarından biri aşağıdakıdır:

- ekoloji öhdəlik;
- ✓ planlaşdırma;
- balanslaşdırma;
- ekoloji siyasət;
- ekoloji ekspertiza.

309. Ekoloji menecment konsepsiyasında mühüm rol oynayan funksiya:

- ✓ idarəetmədir;

- yerləşdirmədir;
- səmərəlilikdir.
- tullantıların utilizasiyasıdır;
- təhlükəsizlikdir;

310. Ekoloji menecmentin əsasını təşkil edir:

- kartoqrafik, balans.
- planlaşdırma, proqnozlaşdırma və monitoring;
- √ balans, nəzarət, uçot və audit;
- ekstrapolyasiya, kartoqrafik;
- qiymətləndirmə, təhlil;

311. Ekoloji menecmentin məqsədi:

- √ idarəetmədə iqtisadi və ekoloji maraqları təmin etmək və təhlükəsiz əmək şəraiti yaratmaqdır;
- müəssisə və təşkilatlarda təbiəti mühafizə fəaliyyətini yaxşılaşdırmaqdır.
- təbiəti mühafizə problemlərinin həlli üçün menecmentdən istifadə maraqlarını artırmaqdır;
- hüquqi və fiziki şəxslərin təbiətdən istifadə fəaliyyətində hüquqlarını təmin etməkdir;
- təbiətdən səmərəli istifadə və resurs qoruyucu fəaliyyətdə beynəlxalq və milli aktların tələblərinə əməl etməkdir;

312. Ekoloji menecmentin funksiyalarına aid deyil:

- tənzimlənmə;
- √ balanslaşdırma.
- uçot və nəzarət;
- planlaşdırma ;
- ekoloji marketing;

313. Ekoloji menecment nədir?

- faydalı qazıntıların hasilatı, emalı və istifadəsini təmin edən sahədir.
- √ təbii resurslardan istifadədə ekoloji-iqtisadi problemlərin idarə olunmasını öyrənən elm sahəsidir;
- cəmiyyətin idarə olunmasını özündə birləşdirən bir sahədir;
- təsərrüfatın inkişafını və planlaşdırılmasını təmin edən sahədir;
- təbiətdən istifadə tədbirlərinin uçotu və nəzarətini təmin edən elm sahəsidir.

314. Ekobiokimyəvi monitoring dedikdə başa düşülür:

- ətraf mühitin kimyəvi vəziyyətinə nəzarət.
- √ ətraf mühitin kimyəvi və bioloji vəziyyətinə nəzarət.
- ətraf mühitin bioloji vəziyyətinə nəzarət.
- ətraf mühitin fiziki və kimyəvi vəziyyətinə nəzarət.
- ətraf mühitin fiziki vəziyyətinə nəzarət.

315. Milli monitoring sistemi dedikdə başa düşülür:

- bir neçə ölkədə aparılan monitoring.
- beynəlxalq miqyasda aparılan monitoring.
- şəhər daxilində aparılan monitoring.
- materikdə aparılan monitoring.
- √ ölkə miqyasında aparılan monitoring.

316. Baza monitoring sistemi nədir?

- √ regional antropogen təsirlər nəzərə alınmaqla təbiətdə baş verən hallara nəzarət etmək.
- litosferdə baş verən proseslərə nəzarət etmək.
- hidrosferdə baş verən proseslərə nəzarət etmək.
- bitki aləmində baş verən hallara nəzarət etmək.
- faunada baş verən hallara nəzarət etmək.

317. Monitoring sistemi siniflərinə ayrılır:

- təsir amilinə görə.
 - çirkləndirici mənbələrə görə.
 - miqyasına görə
 - aparıldığı yerə görə.
- ✓ təsir amilinə, çirkləndirici mənbələrə, miqyasına görə.

318. Monitoringin obyektini dedikdə aşağıdakılardan hansı nəzərdə tutulur?

- ✓ atmosfer, yer üstü sular, okeanlar, dənizlər, yeraltı sular, kriosfera.
- okeanlar və dənizlər.
 - yerüstü sular, okeanlar.
 - atmosfer, kriosfera
 - atmosfer, yeraltı sular.

319. Aşağıdakılar hansı monitoringin praktiki istiqamətlərinə aid deyil?

- bu vəziyyətin qiymətləndirilməsi.
 - ətraf mühitin vəziyyətinə və ona təsir edən amillərə nəzarət etmək.
 - ətraf mühitin faktiki vəziyyəti və çirklənmə səviyyəsini qiymətləndirmək.
 - çirkləndiricilərin təsirindən ətraf mühitdə yarana biləcək vəziyyətin proqnozu.
- ✓ əhəlinin miqrasiyasının nizamlanması.

320. Ekoloji monitoring həyata keçirilərkən üstünlük hansı üsula verilir?

- Fitometrik üsullara
 - Kimyəvi üsullara
 - Bioloji üsullara
 - Fotometrik üsullara
- ✓ Distansion üsullara

321. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi hansı istiqamətlər üzrə monitoring apara bilər? Hansı cavab düzgün deyil?

- Təbii ehtiyatlar üzərində
 - Atmosferdə
- ✓ Torpaq ehtiyatları üzərində
- Su hövzələrində
 - Səth sularında

322. Kompleks ekoloji monitoring sistemi konkret olaraq aşağıdakı məsələlərlə məşğul olur. Hansı cavab düzgün deyil?

- Nəzarət obyektinin seçilməsi
- ✓ Bioindikatorlar vasitəsilə aparılan monitoring
- Ölçmə işlərinin planlaşdırılması
 - Nəzarət obyektini üçün informasiya modelinin seçilməsi
 - Ayrılmış nəzarət obyektinin müayinəsi

323. Ekoloji sığortanın mahiyyətini aydınlaşdırmaq üçün hansı anlayışları, prinsipləri və məlumatları bilmək lazımdır? Hansı cavab düzgün deyil?

- Sığorta, sığorta hadisəsi
 - Sığorta tarifi
- ✓ Əmtənin dəyəri
- Sığorta məbləği, sığorta haqqı
 - Sığorta riski

324. Hər hansı bir şəxs və ya təşkilatın pulla ölçülə bilən mənfəətinə müxtəlif təhlükələr nəticəsində dəyə biləcək zərərlərin qarşısını müəyyən haqq müqabilində almaq məqsədilə hazırlanan müqavilə nədir?

- Sığorta məbləği
- Sığorta haqqı
- Sığorta tarifi
- Sığorta riski
- ✓ Sığorta

325. Sığortaçıya dəymiş zərəri ödəmək imkanı yaradan taktiki hadisə nə adlanır?

- ✓ Sığorta hadisəsi
- Sığorta
- Sığorta haqqı
- Sığorta məbləği
- Sığorta riski

326. Sığorta hadisəsinin baş vermə ehtimalı nə adlanır?

- Sığorta məbləği
- ✓ Sığorta riski
- Sığorta
- Sığorta hadisəsi
- Sığorta haqqı

327. Qanuna və sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığortalının sığortaçıya verməli olduğu pul necə adlanır?

- Sığorta
- ✓ Sığorta haqqı
- Sığorta məbləği
- Sığorta tarifi
- Sığorta hadisəsi

328. Sığorta tarifi nədir?

- sığortanın illik həcmidir
- belə termin yoxdur
- sığorta riskinin dərəcəsi
- ✓ qiymətə uyğun sığorta faizi dərəcəsidir
- sığorta fondunun yığılmasıdır

329. Ekoloji sığorta nəyə xidmət edir?

- ətraf mühitə dəyən zərərə görə cərimələrin toplanmasına
- ümumi sığorta qanunlarına
- təbii resurslardan istifadəyə
- əhəlinin ətraf mühitə təsirinə
- ✓ ətraf mühitə, insanların sağlamlığına ziyan vuran məsuliyyəti artırmağa

330. Keçirilmə metoduna görə monitoring hansı növlərə bölünür?

- lokal, qlobal, şəhər
- qlobal, kimyəvi, bioloji
- regional, fiziki, biokimyəvi
- ✓ yerüstü, aviasiya, kosmik
- kimyəvi, fiziki, bioloji

331. Ekoloji sığorta hansı əsaslarla keçirilir?

- əmək və mülki
- rəsmi və qeyri-rəsmi
- gizli və açıq

- şəxsi və ailəvi
- ✓ könüllü və məcburi

332. Qeyri-mərkəzləşdirilmiş ekoloji sığorta fondunun maliyyə mənbələri:

- ali təhsil müəssisələri və məktəblərdir
- ✓ maddi istehsal sahələrinin müəssisə və birlikləridir
- dövlət və Milli Məclisdir
- əmək birlikləri və idarələrdir
- hərbi və nəqliyyatdır

333. Ekoloji sığortanın əsas məqsədi:

- insanları maddi maraqlandırmaq, qurğuların işləməsini təmin etmək
- müəssisəni vergidən azad etmək, sığortanın dəyərini ödəmək
- ✓ müəssisəni vergidən azad etmək, dəymiş zərəri ödəmək
- müəssisələrə, insanlara və ətraf mühitə dəymiş zərəri ödəmək
- insanların istirahətini təşkil etmək, qurğuları təkmiləşdirmək

334. Neft hasilatında torpağı çirkləndirən əsas mənbələr hansılardır?

- şlam, parafin, səthi aktiv maddələr.
- yanacaq-sürtkü materialları, xlor turşusu, şlam
- mazut, gilli məhsul, səthi aktiv maddələr
- şlam, duz, yanacaq-sürtkü materialları
- ✓ yanacaq-sürtkü materialları, xlor turşusu, duz

335. Neft hasilatı rayonlarında bitki örtüyünə təsir faktorları aşağıdakılardan hansıdır?

- metal qırıntıları
- ✓ xam neft, minerallaşmış sular, müxtəlif tərkibli qazma məhsulları
- kondensasiya olunmuş materaillar
- məişət tullantıları
- torpaq tullantıları

336. Azərbaycanın kimya, neft-kimya və neft emalı müəssisələrində xammaldan səmərəli istifadə edilməməsi və itkilərə yol verilmə nə ilə əlaqədardır:

- əmək ehtiyatlarından səmərəli istifadə edilməməsi, xammaldan israfçılıqla istifadə olunması, maşın və avadanlıqların gücündən lazımı səviyyədə istifadə edilməsi
- ✓ qaz və toztutucu avadanlıqların, qurğuların sıradan çıxması, onların fiziki və mənəvi cəhətdən amortizasiyaya uğraması
- mövcud avadanlıqların bitki və mənəvi cəhətdən amortizasiyaya uğraması
- texniki təchizatın aşağı səviyyədə olması, yenidən qurma işləri aparılması üçün lazımı maliyyə vəsaitinin olmaması, ətraf mühitə normadan artıq zərərli tullantıların atılması
- texniki təchizatın aşağı səviyyədə olması qurğuların sıradan çıxması

337. Aztullantılı texnologiyanın fərqləndirici xüsusiyyəti hansıdır?

- zərərli tullantıların təsiri icazə verilən səviyyəsindən bir qədər artıq olur, xammal və materillərin bir hissəsi tullantılara çevrilir
- zərərli tullantıların həcmi normadan xeyli artıq olmur
- zərərli tullantıların ətraf mühitə təsiri norma səviyyəsində olur, xammal və materillərin bir hissəsi tullantılara çevrilir
- zərərli tullantıların həcmi normadan xeyli artıq olur
- ✓ zərərli tullantıların ətraf mühitə təsiri sanitariya orqanları tərəfindən artıq olmur, xammal və materialların bir hissəsi iqtisadi təşkilatı, texniki və digər səbəblər üzündən tullantılara çevrilir və uzun müddət saxlanılmağa yönəldilir

338. Aşağıdakılardan hansı avtomobil nəqliyyatının atmosferi çirklənməsini azaltmaq məqsədi daşıyır?

- ✓ şəhərlərdə piyada zonaları yaratmaq, nəqliyyat vasitələrinin buraya daxil olmasını qadağan etmək, elektromobillərin sayını çoxaltmaq
- dizel mühərrikli nəqliyyat vasitələrinin benzin mühərrikli avtomobillərlə əvəz edilməsi
- nəqliyyat vasitələrinin sayının azaldılması

- yeraltı nəqliyyat şəbəkəsinin genişləndirilməsi
- əhalinin sıx yaşadığı yerlərə nəqliyyat vasitələrinin xüsusi qrafik əsasında buraxılması.

339. Sularına ağır çirkləndiricilər qatılmış Qoşqarçay, Filizçay respublikanın hansı sənayesinin inkişaf etdiyi ərazilərdən axır?

- √ dağ – mədən sənayesinin
- energetika sənayesinin
- neft – qaz sənayesinin
- kimya sənayesinin
- metallurgiya sənayesinin

340. Neft hasilatının sabit saxlanılması və artırılması üçün quyularda hansı tədbirlər həyata keçirilir?

- müxtəlif geoloji-iqtisadi
- müxtəlif kimyəvi-bioloji
- müxtəlif geoloji təşkilatı
- √ müxtəlif geoloji-texniki
- sanitariya-texniki

341. Aşağıdakılardan hansında tikinti materialları müəssisələrində tullantıların azalan sırası verilmişdir?

- √ toz və asılı maddələr, karbon qazı, kükürd anhidridi, azot oksidi, hidrogen sulfid
- toz və asılı maddələr, kükürd anhidridi, formaldehid
- hidrogen sulfid, toz və asılı maddələr, karbon qazı kükürd anhidridi
- azot oksidi, karbon qazı, kükürd anhidridi, hidrogen sulfid
- kükürd anhidridi, formaldehid, azot oksidi

342. Aşağıdakılardan hansı dağ-mədən sənayesinin ətraf mühitdə yaratdığı problemlərə aid deyil?

- tədrici landsaft dəyişiklikləri, eksogen geoloji proseslərin aktivləşməsi
- təbii-texniki şəraitin hidroloji rejimin pozulması
- təbii-texniki şəraitin hidroloji rejimin pozulması
- atmosfer havasının səth sularının, yeraltı sularını çirklənməsi, tektonik rejimin pozulması.
- √ relyefdə baş verən morfostruktur dəyişikliklər

343. Sığorta ödənişləri necə hesablanır?

- müəssisənin illik dövriyyəsinin illik mənfəətə vurulması yolu ilə.
- √ müəssisənin illik dövriyyəsinin tarif əmsalına vurulması yolu ilə.
- müəssisənin illik dövriyyəsinin istehsal xərclərinə bölünməsi yolu ilə.
- müəssisənin illik dövriyyəsinin tarif əmsalına bölünməsi yolu ilə.
- müəssisənin illik dövriyyəsinin illik mənfəətə bölünməsi yolu ilə.

344. Avtomobil nəqliyyatının ətraf mühiti normadan artıq çirkləndirilməsinin qarşısını almaq üçün tələb olunur:

- istehsal ilindən asılı olmayaraq bütün avtomobillərin texniki göstəricilərini yaxşılaşdırmaq
- √ yanacaqın keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq, texniki normativlərə cavab verməyən avtomobillərin istismarının və ölkəyə idxalının qarşısını almaq
- benzin mühərrikli nəqliyyat vasitələrinin sayının artırmaq
- dizel mühərrikli nəqliyyat vasitələrinin sayının artırmaq
- aşağı gücə malik avtomobil mühərriklərindən istifadə etmək.

345. Azərbaycanda ətraf mühitə mənfi təsir göstərən sənaye sahələrindən deyil:

- energetika.
- kimya;
- √ selluloz-kağız;
- metallurgiya;
- yanacaq;

346. Azərbaycanca təsərrüfat sahələri içərisində ətraf mühitə ən az təsir göstərən:

- √ səhiyyə;
- sənaye;
- nəqliyyat;
- kənd təsərrüfatı;
- mənzil-kommunal.

347. Sənaye müəssisələrini şəhər ətrafında yerləşdirikən ilkin nəzərə alınan amillərdəndir:

- ərazinin torpaq-bitki örtüyünün vəziyyəti;
- ərazinin təbii landşaftlarının dəyişmə vəziyyəti.
- ərazidə yağıntıların miqdarı və su mənbələri;
- √ ərazidə hakim küləyin istiqaməti və gücü;
- ərazinin ekoloji vəziyyəti;

348. Aşağıdakılardan hansı üzvi tullantılara daxildir?

- şərab və pivə istehsalı, dəmir-beton məmulatı, tikiş fabriklərinin tullantıları
- ət kombinantının, ağac emalı müəssisələrinin, ayaqqabı fabriklərinin tullantıları
- √ ağac emalı, şərab, pivə istehsalı, dəri emalı müəssisələrinin, ət kombinantının tullantıları
- ağac emalı, şərab, çörək və çörək məmulatı, daş karxanalarının tullantıları
- dəri emalı müəssisələrinin, ət kombinantlarının, tikinti materialları müəssisələrinin tullantıları

349. Təcrübədə tullantisız sənaye istehsalının yaradılması prinsip ilə nəyə əsaslanmalıdır?

- cihazlara, nəqliyyat vasitələrinə təmizləyici qurğulara
- əmək ehtiyatlarına, maliyyə vəsaitinə, avadanlıqlara
- √ avadanlıqlara, cihazlara, yeni texnoloji proseslərə
- yeni texnoloji proseslərə, xammala nəqliyyat vasitələrinə
- nəqliyyat vasitələrinə, əmək ehtiyatlarına cihazlara

350. Aşağıdakılardan hansı neft məhsulları ilə çirklənmənin xarakterik əlamətləri əks etdirir?

- sürətli buxarlandırma qabiliyyətinin olması, toksiki maddələrlə zəngin olması, yanacaq kimi istifadə olunması.
- neftin hasilatı, nəqli, emalı
- suyun keyfiyyətini pisləşdirməsi, oksigen rejiminə mənfi təsir göstərməsi, suyun üst qatlarının atmosferlə balanslaşdırılmış əlaqəsini pozması
- √ ətraf mühitin komponentlərini çirkləndirməsi, bütün akvatoriyada səpələnməsi, dib çöküntülərində toplanması
- torpaqda oksigen rejimini pozması, suyun transpirasiyasını çətinləşdirir

351. Kənd təsərrüfatında suvarma suyundan qeyri-səmərəli istifadənin əsas səbəbidir:

- suvarma sistemlərində baş verən su itkiləri
- suyun istifadəçilər arasında qeyri-bərabər bölüşdürülməsi.
- suvarma sistemlərinin təmiri üçün maliyyə vəsaitinin olmaması
- √ sudan istifadə qiymətlərinin onun sosial qiymətindən çox aşağı olması
- suvarma sistemlərini lazımı səviyyədə olmaması

352. Əhəlinin sıx yaşadığı yerlərə nəqliyyat vasitələrinin xüsusi qrafik əsasında buraxılması.

- Almaniya, Amerika, Yaponiya
- ABŞ, Avstraliya, Yaponiya.
- √ Avropa, Amerika, Yaponiya
- Asiya, Avropa, Amerika
- Yaponiya, Fransa, Böyük Britaniya

353. Kənd təsərrüfatında suyun itkisi səbəb olur:

- √ yeraltı suların səviyyəsinin qalxmasına, torpaqların şoranlaşmasına və bataqlıqlaşmasına məhsul itkisinə

- məhsul artımına, bütün torpaqların suvarılmasına, otların genişlənməsinə.
- suvarma kanalları boyu torpaqların suvarılmasına
- suvarma kanalları boyu yeraltı suyun səviyyəsinin qalxmasına
- torpaqların şoranlaşmasına və onların sahəsinin daim artmasına

354. Atmosferdə rütubətliyin səviyyəsinin artması ilə nəticələnir?

- ağır metalların artması ilə
- kükürd anhidridinin artması ilə
- karbon qazının miqdarının artması
- ✓ kükürd turşusunun həcmının artması ilə.
- radioaktiv tozların artması ilə

355. Aşağıdakılardan hansı ekoloji sığorta tarifinin həcminə daxil deyildir?

- sığorta təminatının ödənilməsi üçün ehtiyat fonda köçürmələr;
- sığortaçının normativ gəliri.
- sığorta təşkilatının məsrəflərinin ödənilməsi.
- ✓ normadan artıq təbiətdən istifadəyə və çirkləndirməyə görə köçürmələr.
- sığorta hadisələrinin xəbərdarlıq və qarşısının alınmasının maliyyələşdirilməsi fonduna köçürmələr.

356. Nəqliyyat vasitələrindən ayrılan tullantı qazların tərkibində hansı birləşmələr olur?

- ✓ karbon, kükürd, azot oksidləri və üzvi birləşmələr
- dəmir, kalsium, manqan oksidləri
- gümüş oksidləri
- dəmir, civə, kalsium oksidləri
- üzvi və qeyri-üzvi birləşmələr, su buxarı

357. Neft-qaz quyularının qazılması zamanı yaranan ekoloji problemlər:

- balıqların sayı artır, bitki aləmi genişlənir
- torpaqda və suda mikroorqanizmlər məhv olurlar
- dəniz suyunun şəffallığı və torpağın keyfiyyəti dəyişir
- dəniz suyunun rəngi, torpağın örtüyü dəyişir
- ✓ gilli məhlul, neftli su dənizi və torpağı çirkləndirir

358. Avtonəqliyyat tərəfindən çirkləndirmənin qarşısı nə ilə alınır?

- maşınlardan istifadənin məhdudlaşdırılması
- ✓ daxili yanma mühərriklərinin təkmilləşdirilməsi
- yüksək oktanlı yanacağın işlədilməsi
- yeni avtomobillərin istehsalı
- mühərrikdə süzgəclərin yerləşdirilməsi

359. Dağ-mədən sənayesinin yaratdığı ekoloji problemlər:

- suyun səviyyəsi aşağı düşür, smog əmələ gəlir
- duman yaranır, buludların vəziyyəti dəyişir
- rütubət çoxalır, görmə qabiliyyəti azalır
- Dağ-mədən sənayesinin yaratdığı ekoloji problemlər:
- ✓ atmosfer və hidrosfer çirklənir, torpaqda sürüşmələr və uçqunlar baş verir

360. Monitoring nələri öyrənir?

- ✓ ətraf mühitin hərtərəfli analizi
- maliyyə və vergi vəsaitləri
- əhalinin yerdəyişməsinə
- potensial ehtiyatları
- iqlim göstəriciləri

361. Aşağıdakılardan hansı sığorta hadisəsinə aid deyil?

- ətraf mühitdə həyat şəraitinin pisləşməsi ilə əlaqədar dəyən ziyan.
- ilkin təhqiqatlar və məhkəmə prosesləri ilə əlaqədar məsrəflər.
- √ müəssisə işçilərinin əmək haqqlarının ödənilməsi ilə əlaqədar olan məsrəflər.
- çirklənmiş ərazinin təmizlənməsi və oranın abadlaşdırılması üçün məsrəflər.
- əmlakın korlanması və məhv olunması üzündən dəyən zərərin kompensasiyası.

362. Aşağıdakı cavablardan hansı sığorta obyektinin mahiyyətini ifadə edir?

- sığorta təşkilatına təqdim olunmuş sığorta haqqıdır.
- sığorta təşkilatına təqdim olunmuş əmlak iddiasına görə dəymiş ziyanın həcmidir.
- √ sığorta təşkilatına təqdim olunmuş əmlak iddiasına görə məsuliyyət riskinin həcmidir.
- sığorta təşkilatına təqdim olunmuş əmlak iddiasına görə ödənişin həcmidir.
- sığorta təşkilatına təqdim olunmuş əmlak iddiasına görə ödənişin dağılmış obyektlərin sayıdır.

363. Sığorta müqaviləsi imzalanarkən hansı halda güzəşt nəzərdə tutulur?

- 1,5 il müddətinə imzalandıqda.
- 3 ay müddətinə imzalandıqda.
- müqavilə 1 illiyə imzalandıqda.
- yarım il müddətinə imzalandıqda.
- √ 2 il və daha çox müddətə imzalandıqda

364. Şlam, gilli məhlul, yuyucu mayelər ətraf mühitin hansı komponentinə daha çox zərər vurur?

- bitki örtüyünə
- su mənbələrinə
- heyvanat aləminə.
- atmosfərə
- √ torpağa

365. Üzvi tullantılara aşağıdakılardan hansı aiddir:

- √ ağac emalı, şərab, pivə istehsalı, dəri emalı müəssisələrinin, ət kombinantının tullantıları
- şərab və pivə istehsalı, dəmir-beton məmulatı, tikiş fabriklərinin tullantıları
- ət kombinantının, ağac emalı müəssisələrinin, ayaqqabı fabriklərinin tullantıları
- dəri emalı müəssisələrinin, ət kombinantlarının, tikinti materiallarının müəssisələrinin tullantıları.
- ağac emalı, şərab, çörək və şörək məmulatı, daş karxanalarının tullantıları

366. Aşağıdakılardan hansı neft hasilatı rayonlarında biki örtüyünə təsir faktorları hesab edilir?

- xam neft, minerallaşmış sular, metal qırıntıları
- minerallaşmış sular, müxtəlif tərkibli qazma məhsulları, tikinti məhsulları
- müxtəlif tərkibli qazma məhsulları, metal qırıntıları
- xam neft, məişət tullantıları.
- √ xam neft, minerallaşmış sular, müxtəlif tərkibli qazma məhsulları

367. İstehsal tullantılardan xammal, yarımfabrikat, yanacaq kimi istifadə edilməsi adlanır?

- flotasiya
- denudasiya.
- akkumulyasiya
- detonasiya
- √ utilizasiya

368. Hansı qurğular tullantı qazlarını zəhərli qazlardan tamamilə təmizləməyə imkan verir?

- bioloji təmizləmə qurğuları

- √ katalitik təmizləmə qurğuları
- kimyəvi təmizləmə qurğuları
- quru təmizləmə qurğuları.
- mexaniki təmizləmə qurğuları

369. Sığorta müqaviləsinin tərkibinə daxil deyil:

- müəssisənin ünvanı, adı, ekoloji riskin xarakteri, illik dövriyyənin həcmi (mənatla)
- istehsal prosesinin xarakteri haqqında məlumatlar, xammal, materialların və istehsal olunan məhsulun növləri.
- ətraf təbii mühit haqqında məlumatlar, havaya, suya, torpağa atılan tullantılar haqqında məlumat, tullantıların risk dərəcəsi və onların qarşısının alınma tədbirləri.
- √ müəssisənin fəaliyyətinin ekoloji aspektlərinə münasibətdə müsbət beynəlxalq rəyin formalaşdırılması
- müəssisənin istehsal fəaliyyəti haqqında məlumatlar.

370. Ekoloji risk dedikdə nəzərdə tutulur:

- sığorta hadisəsinin və itkisinin yaranma vaxtı.
- √ sığorta hadisəsinin və itkisinin yaranma ehtimalı.
- sığorta hadisəsinin və itkisinin yarandığı hal.
- sığorta hadisəsinin və itkisinin təkrarlanma ehtimalı.
- sığorta hadisəsinin və itkisinin baş verdiyi məkan.

371. Aşağıdakılardan hansı sığorta sisteminin əsas göstəricilərindən sayılır?

- sığorta riski.
- sığorta ödənişinin həcmi
- sığorta haqqı
- sığorta tarifləri.
- √ sığorta təşkilatı

372. Aşağıdakılardan hansı ekoloji sığortanın əsas prinsiplərindən hesab edilmir?

- 3-cü tərəfə dəyən zərərin maksimum ödənilməsi.
- yaradılmış maliyyə vəsaitindən təbiəti mühafizə tədbirlərinin həyata keçirilməsində maksimum istifadəsi.
- yaradılmış maliyyə vəsaitindən təbiəti mühafizə tədbirlərinin həyata keçirilməsində maksimum istifadəsi.
- √ sığorta edən sığorta ödənişinin həcmində artırılmasında maraqları.
- sığorta olunan tərəfin də iqtisadi maraqlarının qorunması.

373. Mineral gübrələrdən istifadənin mənfi cəhətləri hansılardır?

- torpağın su rejimini pozur, eroziyanı gücləndirir
- torpağın strukturunu pisləşdirir
- torpağın mexaniki tərkibini pozur, qida elementlərinin balansını pozulur
- √ torpağın deqradasiyasına gətirib çıxardır, təbii münbitlik süni münbitliklə əvəz olunur.
- mineral maddələrin balansını və hava rejimini pozur

374. Neft-qaz hasilatında ətraf mühiti çirkləndirən maddələrin düzgün ardıcılığı hansıdır?

- √ neft, yanacaq-sürtükü materialları, neftli qum, səthi aktiv maddələr, mədən tullantı suları kimyəvi həlledicilər, turşular, duz və s.
- bitum, yanacaq sürtükü materialları, xlor turşusu
- parafinlər, müxtəlif qələvilər, sirkə, neftli qum
- neft, turşular, duz, parafin, xlor turşusu
- neft, qətran, neftli qum, mədən tullantı suları

375. Aşağıdakılardan hansı çirklənmiş sulardan yenidən istifadənin səmərəliliyini əks etdirir?

- təmizləmə qurğularının tikintisinə xərc azalır, əlavə maliyyə vəsaiti tələb edilir, su mənbələrinin sanitariya vəziyyəti yaxşılaşır
- mənzillərin su və siltlik təchizatı yaxşılaşır, maliyyə vəsaiti azalır
- su mənbələri qorunur, torpaqların eroziyası azalır, su itkisi minimuma enir

- ✓ təmizləmə qurğularının tikintisinə xərc azalır, əkin sahələri əlavə su alır, süni gübrəsiz məhsuldarlıq artır, çay və dənizlərin sanitariya vəziyyəti yaxşılaşır.
- daşınma xərcləri azalır, əkin sahələri artır

376. İES-lərdən atmosfərə atılan sulfat anhidridinin ətraf mühitə təsiri aşağıdakılardan hansıdır?

- bitkilər məhv olur, xəstəliklər artır, tənəffüs çətinləşir
- binaların fəsadı dağılır, sənaye müəssisələrinin istehsal gücləri azalır
- ✓ metallar korroziyaya uğrayır, tikinti qurğuları aşınır, bitkilər məhv olur, xəstəliklər artır
- metallar korroziyaya uğrayır, istehsal müəssisələrində əmək məhsuldarlığı artır, bitkilər məhv olur.
- metallar korroziyaya uğrayır nəqliyyat vasitələrinin hərəkəti çətinləşir

377. Utilizasiya nədir?

- istehsal tullantılarının təmizlənməsi
- ✓ istehsal tullantılarından xammal, yarımfabrikat, yanacaq kimi istifadə edilməsi
- istehsal tullantılarının xüsusi poliqonlara daşınması və basdırılması
- istehsal tullantılarından hazır məhsul kimi istifadə edilməsi və satılması
- istehsal tullantılarının basdırılması

378. Tullantsız texnologiya və ya tullantsız istehsal dedikdə başa düşülür?

- ✓ məhsul istehsalı, bütövlükdə regional sənaye-istehsalat birliklərinin, sahə-istehsalat komplekslərinin təşkili və istehsalın fəaliyyəti
- sahə istehsalat komplekslərinin təşkili və istehsal fəaliyyəti
- ərazi istehsal komplekslərinin yaradılması, məhsul istehsalı
- ərazi istehsal komplekslərinin təşkili, məhsul istehsalı, iqtisadi rayonların ayrılması
- məhsul istehsalı, bütövlükdə regional sənaye istehsalat birliklərinin təşkili və istehsalın fəaliyyəti

379. Tullantı qazların zəhərli qazlardan tamamilə təmizləmək üçün hansı qurğulardan istifadə edilir?

- mexaniki təmizləmə qurğularından
- detanator qurğularından
- yaş və quru təmizləmə qurğularından
- ✓ katalitik təmizləmə qurğularından
- bioloji təmizləmə qurğularından

380. Havada kükürd turşusunun həcmnin artmasının əsas səbəbidir?

- atmosfer təzyiqi
- havanın temperaturu
- küləyin istiqaməti
- ✓ rütubətliyin səviyyəsi
- havadakı tozun miqdarı

381. Marten peçlərinin tozunun əsas hissəsini hansı maddələr təşkil edir?

- karbon 2-oksidi (67%), alüminium 3-oksidi (33%)
- dəmir 2-oksidi (66%), mis 3-oksidi (34%)
- alüminium 3-oksidi (65%), manqan 2-oksidi (35%)
- manqan 2-oksidi (55%), dəmir 3-oksidi (45%)
- ✓ dəmir 3-oksidi (67%), alüminium 3-oksidi (33%)

382. Külək elektrik stansiyalarının çatışmayan cəhəti nədir?

- elektromaqnit çirkləndirmə baş verir
- ✓ qəbul olunmayan səs effekti yaradır
- alınan enerjinin maya dəyəri baha başa gəlir.
- quraşdırılması baha başa gəlir
- fiziki-coğrafi amillərdən asılıdır

383. Energetikanın ekoloji problemlərinin həlli strategiyasının əsas istiqamətləri hansılardır?

- ənənəvi enerji mənbələrindən daha səmərəli istifadə etmək
- energetika sənayesinin bütün müəssisələrində modernləşdirmə aparmaq.
- tükənən və ekoloji baxımdan daha təmiz enerji mənbələrinin rolunu artırmaq
- ✓ bərpa olunan ekoloji baxımdan daha təmiz enerji mənbələrinin rolunu artırmaq
- az tullantılı və tullantsız texnologiyaları daha da genişləndirmək

384. Əlvan metallurjiya müəssisələri atmosfer havasını əsasən hansı tullantılarla çirkləndirir?

- karbon qazı (25%), kükürd anhidridi (65%), toz (10%)
- ✓ kükürd anhidridi (75%), karbon qazı (10,5%), toz
- kükürd anhidridi (65%), karbon qazı (20,5%), toz
- toz (10,5%) karbon qazı (15,5%), kükürd anhidridi (65%), toz (10%)
- toz (25%), karbon qazı (25%), kükürd anhidridi (50%)

385. Aşağıdakı cavablardan hansı qara metallurjiya şlamlarından istifadənin iqtisadi səmərəliliyini əks etdirir?

- yeni yataqlar axtarılmır, maliyyə vəsaiti artmır, ətraf mühit çirkləndirilmir
- yeni yataqlar axtarılır, küllü miqdarda vəsait qoyulur, ətraf mühit çirkləndirilir
- nəqliyyat şəbəkəsi genişləndirilir, əmək ehtiyatları ixtisar edilir, məhsulun maya dəyəri aşağı düşür.
- daşınma xərcləri artır, xeyli işçi qüvvəsi tələb olunur
- ✓ yeni yataqlar axtarılmır, küllü miqdarda maliyyə vəsaitinə qənaət edilir, ətraf mühit çirklənmir

386. Sulfat turşusu və bəzi kimyəvi məhsullar istehsalı zamanı meydana gələn ekoloji problemləri həll etmək üçün əsas prinsiplər hansılardır?

- istehsal texnologiyasında əsaslı struktur dəyişiklikləri aparmaq, əmək ehtiyatlarından səmərəli istifadə etmək
- əmək və maliyyə resurslarından səmərəli istifadə etmək, istehsal sahələrini genişləndirmək
- istehsal sahələrinin genişləndirilməsi, maşın avadanlıqların güclərindən səmərəli istifadə edilməli, boşdayanma hallarına yol verilməməli
- ✓ qapalı istehsal texnologiyasından istifadə edilməli qurğu və avadanlıqların gücünü artırılmalı, istehsal texnologiyasında əsaslı struktur dəyişiklikləri aparılmalı
- qurğu və avadanlıqların gücünün artırılması, lazımı maliyyə vəsaitinin ayrılması

387. Fenol istehsalında tətbiq edilən əsas üsullar hansılardır?

- benzol turşusunun oksidləşməsindən humolun hidrolizindən, xlorbenzolun oksidləşməsindən
- ✓ xlorbenzolun hidrolizindən, benzol turşusunun oksidləşməsindən, humolun oksidləşməsindən
- xlorbenzolun oksidləşməsindən, humolin hidrolizindən, benzol turşusunun oksidləşməsindən
- humolun reduksiyasından, xlorbenzolun hidrolizindən, benzol turşusunun oksidləşməsindən
- xlorbenzolun oksidləşməsindən, humolun hidrolizindən, benzol turşusunun hidrolizindən

388. Qurğu və avadanlıqların gücünün artırılmasının müsbət cəhətləri hansılardır?

- ✓ kapital qoyuluşunun xüsusi çəkisi ümumi istehsal xərcləri və istismar xərcləri azalır
- əmək məhsuldarlığı artır, istismar xərcləri azalır, daşınma xərcləri çoxalır
- iş vaxtından və qurğuların gücündən səmərəli istifadə edilir, işçilərin gəlirləri artır
- məhsulun keyfiyyəti artır, istismar xərcləri minimuma enir, iş vaxtı qısalır
- maliyyə vəsaitinin həcmi azalır, əmək ehtiyatlarından səmərəli istifadə edilir, məhsulun keyfiyyəti yüksəlir

389. Havaya atılan zərərli maddələrin həcmi nədən asılı deyil?

- Havanın kimyəvi tərkibindən.
- Havada olan tozun həcmindən.
- Havanın təzyiqindən.
- Havanın tərkibində olan su buxarlarının həcmindən.
- ✓ çirklənməyə dəyən zərərdən

390. Kənd təsərrüfatı bitkilərinin və heyvanlarının məhsuldarlığının aşağı düşməsinə ən çox nə səbəb olur?

- yaxşı qulluq edildikdə
- ✓ çirkab tullantı sularından suvarmada istifadə etdikdə
- gübrələr düzgün verildikdə
- torpaqda mikroorqanizmlərin miqdarı azaldıqda
- hava şəraiti normal olduqda

391. Suyun dövrünü nəyə deyilir?

- çayların axın xüsusiyyətlərinin relyef şəraitindən asılı olaraq dəyişməsinə
- daxili suların hidroloji xüsusiyyətlərinə
- ✓ rütubətin atmosferlə yer səthi arasındakı ardıcıl mübadilə prosesinə
- yüksəklik üzrə iqlimin dəyişməsinə
- çoxlu çay qollarının birləşməsi nəticəsində çayın suyunun artması, suyun sürəti və nəqliyyəti qüvvəsinin çoxalmasına

392. Su hövzələrinin çirklənməsindən çirkab suların həcmi nədən asılıdır?

- Yağıntuların tərkibindən.
- Yağıntuların miqdarından.
- Su sərfindən.
- ✓ su hövzələrinə dəyən zərərdən
- Suyun kimyəvi tərkibindən.

393. Zərərli maddələrin nisbi təhlükə əmsalı nəyə təsir edir?

- Havanın təzyiqinə.
- ✓ atmosferin çirklənməsindən dəyən zərəyə
- Havanın kimyəvi tərkibinə.
- Havada olan su buxarının həcmində.
- Havada olan tozun həcmində.

394. Suyun çoxlu miqdarda itkisi nəticəsində (torpaqda) nə kimi proseslər yaranır?

- ✓ yeraltı suların səviyyəsi artır, təkrar şorlaşma və bataqlıqlaşma yaranır
- tullantı suların miqdarı azalır
- çayların, bulaqların sululuq həcmi artır
- mineral su ehtiyatları yaranır
- torpaqlarda münbitlik artır, məhsuldarlıq çoxalır

395. Respublikanın su ehtiyatının nə qədəri yeraltı suların payına düşür?

- ✓ 5,1 km³
- 6,3 km³
- 7,4 km³
- 3,7 km³
- 4,8 km³

396. İçməli və dəniz suyunu çirkləndirən əsas mineral maddələr hansılardır?

- kükürd suyu
- ✓ qurğuşun, arsen, cıvə, mis
- ammoniyak, sulfat turşusu, formaldehid
- hidroqlu sulfid, karbon sulfid
- karbohidrogenlər

397. Fəal çirklənmə zolaqları hansı ölçü ilə xarakterizə olunur?

- 2 h
- ✓ 50 h
- 20 h

- 8 h
- 10 h

398. MDB ölkələri içərisində uran istehsalı və ixracına görə hansı dövlət fərqlənir?

- ✓ RF (Rusiya)
- Ukrayna
- Belarus
- Azərbaycan
- Türkmənistan

399. Hazırda dünyada içməli su ehtiyatı nə qədərdir?

- 25.000 m³
- 15.000 m³
- 10.000 m³
- ✓ 20.000 km³
- 8000 m³

400. İnsanların yaşaması və həyat fəaliyyətinə təsir edən amillərdən biri deyil?

- mövcud olan təbii resursların mənimsənilməsi və təkrar
- torpaqlardan səmərəli istifadə və onların təkrar istehsal dövrünə qaytarılması
- ✓ meşə massivlərinin olması
- su itkisini azaltmaq və suların səmərəli istifadəyə keçmək
- məhv olmaqda olan bitki və heyvan növlərinin qorunması və artırılması

401. Səhralar dünyanın neçə mln. kv.km. sahəsini tutur?

- 5mln.kv.km
- 4 mln.kv.km.
- 6mln.kv.km
- ✓ 8mln.kv.km
- 7mln.kv.km

402. Təbii halda toplanmış faydalı qazıntıya hansı resurslar aiddir:

- Balıq ehtiyatları
- Günəş enerjisi
- ✓ Hazırda istifadə olunmayan və ya cüzi miqdarda istifadə olunan sərvətlər
- külək enerjisi
- mexaniki enerji

403. Torpaq,su,meşə hansı üsulla qiymətləndirilir?

- ✓ kadastr
- mənfəət
- alternativ
- yoxlama
- müşahidə

404. Torpaq fondunun böyüklüyünə görə fərqlənən hansı regionları tanıyırsınız?

- İspaniya, Almaniya
- Latviya, Belorusiya
- ✓ Afrika, MDB, Xarici Asiya, Şimali, Cənubi Amerika
- Özbəkistan, İraq, Suriya
- BƏƏ, Azərbaycan, Gürcüstan, Küveyt, Koreya

405. Torpağın məhsuldarlığının azalması hansı proseslərə görə əsasən baş verir?

- cansız maddələrin vəhdətindən
- atmosferin qaz tərkibinin formalaşmasından
- ✓ çirkənmədən
- süxurların parçalanmasından, akkumulyasiya proseslərindən
- mikroorqanizmlərin çoxalmasından

406. Alunit ehtiyatlarına görə Azərbaycan dünyada neçənci yeri tutur?

- 5-ci
- 4-cü
- 3-cü
- ✓ 2-ci
- 1-ci

407. Dəniz suyunun başlıca resurslarından biri hansı ehtiyatdır?

- kükürd
- alüminium
- xlor
- mis
- ✓ xörək duzu

408. Təbii resurs anlayışına aiddir:

- Avadanlıqlar;
- Sənaye müəssisələri.
- Müxtəlif texnoloji avadanlıqlar;
- Əmək ehtiyatları;
- ✓ İnsanların istifadə etdiyi ehtiyatlar;

409. Neft və qaz ehtiyatına görə Azərbaycanın digər rayonlardan hansı ərazilər fərqlənir?

- Samur-Dəvəçi rayonu
- Şamaxı (Dağlıq Şirvan) rayonu
- ✓ Muğan-Salyan, Xaçmaz əraziləri
- Alazan – Əyriçay rayonu
- Zaqatala – Lahıc rayonu

410. Respublikanın qərb rayonları hansı faydalı qazıntı ehtiyatı ilə zəngindir?

- ✓ neft
- kolçedan filizləri
- molibden
- bari
- tikinti materialları

411. Azərbaycanda təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə və ətraf mühitin mühafizəsi prosesi əlaqədardır:

- müxtəlif təbii ünsürlərdən;
- ✓ regionlarda məhsuldar qüvvələrin inkişafından;
- sənaye və kənd təsərrüfatının inkişafından.
- təsərrüfatın inkişaf göstəricilərindən;
- ərazi-istehsal kompleksinin inkişafından;

412. Göydərə filiz yatağı hansı ehtiyatın istehsalı üçün əlverişlidir?

- kvarsın
- ✓ xromun
- asbestin

- fosforitin
- qrafitin

413. İl ərzində Yer səthinə nə qədər günəş enerjisi daxil olur?

- $1,37 \times 5^{12}$ kvт.саат
- $1,12 \times 3^{10}$ kvт.саат
- $1,24 \times 4^{11}$ kvт.саат
- $1,45 \times 5^{12}$ kvт.саат
- ✓ 1.56×10^1 kvт.саат

414. Zəylik alünit yatağından başqa respublika ərazisində digər hansı alünit yataqları var?

- filizçay yatağı (Balakən)
- ✓ Seyfəli yatağı (Şəmkir)
- Paragaçay yatağı (Ordubad)
- Meğri-Ordubad zonasındakı yataq
- Göydərə yatağı (Kəlbəcər)

415. Daşkəsən mədənində dəmir istehsal edilərkən, hansı qiymətli ehtiyatın itkisinə yol verilir?

- mis ehtiyatının
- xromun
- kobalt filizinin
- volframın
- ✓ alunitin

416. Faydalı qazıntı yatağını istismar etmək üçün nəyi müəyyən etmək lazımdır?

- geomorfoloji prosesləri, yüksəklik qurşaqlarını və iqlim şəraitini
- yumşaq süxur kütlələrini
- ✓ xammal ehtiyatını, zərərli komponentlərin miqdarını
- landşaft zonallığını
- təbii ərazi kompleksini

417. Faydalı qazıntıların ehtiyatına nə deyilir?

- dövlət kompleksləri
- kaynazoy yaşlı çöküntü süxurları
- ✓ yer qatlarındakı mineral xammal
- palçıq vulkanları
- nazik torflu torpaqlar

418. Təbii ehtiyatlarda iqtisadi qiymətləndirmənin əhəmiyyəti nədən ibarətdir?

- insanın iştirakı olmadan formalaşaraq təbii mühiti təşkil edir.
- təsərrüfat dövriyyəsinə cəlb edir
- ✓ ayrı-ayrı təbii ehtiyatlardan istifadənin faydalılığını müəyyən etməyə imkan verir
- insan əməyinin nəticələrini göstərir
- əhalinin tələbatlarını ödəyir

419. Təbii ehtiyatların iqtisadi qiymətləndirilməsinə hansı göstəricilər daxildir?

- ✓ kapital qoyuluşunun xüsusi çəkisi, əmək məhsuldarlığı, səmərəliliyinin səviyyəsi
- hasilatın, emalın, daşınmanın dəyəri
- təbii resursların xüsusiyyətlərinin müxtəlifliyi
- təbii ehtiyatların çoxməqsədli istifadə xarakteri
- oragen qurşaqlar, kimyəvi xammallar

420. Potensial ehtiyatlar hansı sərvətlərə aid edilir?

- √ istifadə olunmayan, ehtiyatı tam dəqiqləşməyən sərvətlər
- ilkin olaraq tək-tək nümunələr məlum olan və sənaye ehtiyatı az olan ehtiyatlar.
- yayım şəraitinin ümumi əlamətlərini təmin edən kəşfiyyat və öyrənilmə dərəcəsinə malik ehtiyatlar
- dəqiq kəşfiyyat aparılmış, sərhədləri tam dəqiqləşdirilmiş ehtiyatlar
- təbiətdə istifadə edilən və istifadəsi mümkün olan resurslar

421. Mineral komponentlərin çoxluğu ilə seçilən, müalicə edən, fiziki – kimyəvi xassələrə malik sular nə adlanır?

- dəniz suları
- yeraltı sular
- √ mineral sular
- termal sular
- tullantı suları

422. Davamlılığı, yaxşı döyülməsi, istiliyi normal keçirməsi və s xüsusiyyətlərə malik hansı təbii ehtiyatdır (faydalı qazıntıdır?)

- asbest
- polad
- qurğuşun
- molibden
- √ mis

423. Dəniz suyunun şirinləşdirilməsi kimi tədbirlərdən ən çox hansı ölkələr istifadə edir?

- Avropa ölkələri, RF-sı
- Latın Amerikasının ölkələri, Avstraliya
- Türkiyə Cümhuriyyəti, Şimali Kipr Türk Cümhuriyyəti
- √ Səudiyyə Ərəbistanı, BƏƏ, Küveyt, Yaponiya
- Okeaniya, ABŞ, Kanada

424. Ümumi su ehtiyatının neçə faizi şirin su ehtiyatıdır?

- 1,8%-i
- 5.6%
- 3,4%
- √ 2,5%
- 2,1%-i

425. Yer kürəsinin ümumi su ehtiyatları nə qədərdir?

- 1278 milyon km³
- 1153 milyon km³
- √ 1386 milyon km³
- 1021 milyon km³
- 1564 milyon km³

426. Çirklənmiş, zibillənmiş torpaqlar hansı regionlarda daha çoxdur?

- Quba-Qusar
- √ Naxçıvan MR, Daşkəsən – Qazax, Abşeron
- İsmayıllı – Qəbələ
- Samur-Dəvəçi, Zaqatala-Lahıc
- Lənkəran-Astara

427. Şoranlaşmış torpaqlar ən çox hansı ərazidə yayılmışdır?

- √ Kür-Araz ovalığında
- Naxçıvan Muxtar Respublikasında
- Kiçik Qafqazın şimal-şərq yamacında

- Abşeron yarımadasında
- Lənkəran-Astara zonasında

428. Torpaqlarımızda şoranlaşmaya əsas səbəb nə olmuşdur?

- dolu yağın günlərin illik miqdarının çox olması ilə
- ✓ suvarma əkinçiliyinin inkişafı, suvarma qaydalarına düzgün riayət edilməməsi ucbatından
- alp çəmənliklərindən düzgün istifadə edilməsindən
- dağlıq zonaların kifayət qədər rütubət qəbul etməsi və soyuq iqlim ilə əlaqədar olaraq
- su anbarlarının çay dərələrində yaradılması ilə əlaqədar

429. Respublikada eroziya prosesinin qarşısını almaq məqsədilə hansı tədbirlər keçirilməlidir?

- terraslaşdırma işləri aparılmalıdır
- istisevər bitkilərə şərait yaradılmalıdır
- süni suvarma işləri aparılmalıdır
- dövrüyyəli-qapalı su təchizatına keçmək
- ✓ meşə-mühafizə zolaqları salınmalıdır

430. Respublika ərazisində külək eroziyası ən çox hansı ərazilərdə geniş yayılmışdır?

- Gəncə-Qazaxda
- Lənkəran-Astara zonasında
- Culfada, Kəngərlidə
- Quba-Qusar ərazisində
- ✓ Abşeron yarımadasında, Cənub-Şərqi Şirvanda

431. Dağlıq ərazilərdə eroziya proseslərinin artmasının əsas səbəbin göstərin:

- ✓ heyvandarlığın inkişafı, meşələrin qırılması
- nəqliyyatın və əmək resurslarının hesabına
- istehsal və əhalinin məhdud ərazidə toplanması
- mebel və tikinti materialları sənayesinə görə
- mexaniki artımı, miqrasiyanın rolu

432. Azərbaycan Respublikası torpaq fondu nə qədərdir?

- 10,7 milyon ha
- 1,2 milyon ha
- 3,4 milyon ha
- 6,1 milyon ha
- ✓ 8,6 mly ha

433. Aridləşmə nədir?

- ✓ torpaqda nəmliyin azalması
- torpaq əmələ gəlmə prosesində intensiv mikroorqanizmlərin çoxalması
- yeraltı suların çoxalması
- hasilat sənayesinin inkişafı
- zibilliklərin artması

434. Torpaq çatışmamazlığının aradan götürülməsinin ən münasib yolu nədir?

- ✓ yeni ərazilərin mənimsənilməsi
- rekreasiya imkanlarının çoxşaxəli inkişafını təmin etmək
- istehsalın istehlakçıya uyğun yerləşdirilməsi
- nəqliyyat mövqeyinə meyl etməsi
- tələbat rayonlarına meyl etmək

435. Deqradasiya nədir?

- ✓ eroziya, çirklənmə, şoranlaşma
- yarımfabrikat istehsalı karbohidrogen xammalı
- plastik kütlə, kauçuk müxtəlif lif istehsalı
- iqtisadi səmərə, kooperasiya
- mineral – xammal hasilatı, mineral gübrə istehsalı

436. Dünya torpaq fondunun neçə faizi becərilir?

- 10%-i
- 7%-i
- 8%-i
- 9%-i
- ✓ 11%-i

437. Çox məqsədli istifadə xarakterinə malik hansı təbii ehtiyatları tanıyırsınız?

- tikinti materialları
- kosmik resursları
- rekreasiya ehtiyatları
- bitki və heyvanat aləmi
- ✓ su, torpaq, meşə

438. Neft və qaz ehtiyatı neçə metr dərinlikdə müəyyən edilmişdir?

- 200 metr
- 500 metr
- 800 metr
- 1000 metr
- ✓ 3000 metr

439. Son illər hansı rayonlarda zəngin neft yataqları kəşf edilib istismara verilib?

- Zəngəzur ərazisində, Qapıcıq-Soyuqdağ hissəsində
- Qusarçayın yaxınlığında (Kuzun kəndi ətrafında)
- Acınohurda alçaq tirələrin güney yamaclarında (Türyançay hissəsində)
- ✓ Şərqi Gürcüstanda, Şəmkirdə (Tərsdəllər)
- Böyük Qafqazın şimal-şərq yamacında (Gil-gil çay dərəsində)

440. Zəngin neft və qaz yataqları hansı ərazilərdə kəşf edilmişdir?

- Şərur – Ordubad düzündə
- Acınohur – Ceyrəngöl ovalığında
- Qəbələ, Qax rayonlarında
- Böyük Qafqazın cənub yamacında
- ✓ Abşeron, Bakı arxipelaqında

441. Faydalı qazıntılar nəyə deyilir?

- yüksək dağların daha çox rütubətlənən yamaclarına
- yüksək təzyiqli sahələrə doğru üfüqi istiqamətdə havanın yerdəyişməsinə
- ✓ cəmiyyətin müxtəlif tələblərini təmin etməyə lazım olan mineral süxurlara
- maqmatik, metamorfik, həm də çöküntü mənşəli süxurlara
- mülayim soyuq iqlim şəraitində yaranan meşə landşaftına

442. Yüksək dağ silsilələrində orta illik temperaturu göstərin

- 0 –1°C
- -1 –2°C
- 3- 4°C

- 1- 2°C
- √ 0°C-dən aşağı

443. Hansı ərazilərdə qeyri-filiz faydalı qazıntıları yayılmışdır?

- dağətəyi düzənliklərdə
- tektonik proseslərin daha güclü təzahür etdiyi sahələrdə
- √ çökmə süxurların yayıldığı düzənlik ərazilərdə
- Kür-Araz ovalığında
- çox rütubət qəbul edən alçaq dağlıq zonalarda

444. Palçıq vulkanları ölkəmizdə hansı ərazilər üçün səciyyəvidir?

- √ Qobustan, Cənub-Şərqi Şirvan, Abşeron sahilləri
- Acınohur çökəkliyi, Kiçik Qafqaz dağlarının şərq maili düzənliklərində
- Zəngəzur silsiləsi, Kür-Araz ovalığında
- Talış dağlarında, Mərkəzi Aranda
- Böyük Qafqazın Şimal-Şərq yamaclarında, Naxçıvanda

445. Sürüşmə hadisəsi neçə baş verir?

- kontinental hava kütlələrinin temperaturu aşağı salması ilə əlaqədar
- rütubətli havada tədricən çürüyən nazik torflu torpaqlarda
- coğrafi təbəqənin eynicinsli sahələrində
- qidalanma xüsusiyyətləri və sululuq dərəcəsinə görə
- √ sukeçirən qumlu laylarda qrunt sularının sürüşərkən təbəqə yaratması nəticəsində

446. Ərazimizin neçə faizini dağlar tutur?

- 40%-ni
- 10%-ni
- 50%-ni
- √ 60%-ni
- 30%-ni

447. İnkişaf etmiş ölkələrdə təbii ehtiyatları necə adlandırırlar?

- √ təbii aktiv kapital
- əmək resursları
- əmək vərdişləri
- intensiv istehsal
- təsərrüfat strukturları

448. Təbii resurslardan səmərəli istifadənin əsas məqsədi nədir?

- Ayırı-ayrı ödənişlərin miqdarının müəyyən olunması üsulları
- √ təbiətdən istifadənin ödənişliliyini müəyyənləşdirmək
- Təbiətdən istifadəni tənzimləmək.
- Ödənişlərin istifadəsini tənzimləmək
- Ödənişlərin tutulması

449. Meşələrin çirklənmə sahəsi nə ilə uzlaşır?

- Meşələrin tərkibindən
- Meşələrin rütubət göstəricilərindən
- Ağacların boyundan
- √ Meşə təsərrüfatına dəyən zərər
- Meşələrdə ağacların diametrindən

450. Təbii ehtiyatların istismarı nədən asılıdır?

- √ istehsalın inkişafından
- Dünya okeanının səviyyəsindən
- Kooperasiyadan
- Təmər küzləşmədən
- Kənd təsərrüfatının inkişafından

451. Təbii ünsürlərə nələri aid edirlər?

- biosfer
- təbii şərait
- √ su, torpaq, hava və s.
- ozonosfer
- litosfer

452. Təbii ehtiyatlar bu istehsalda iştirak edir:

- Sosial sahələr;
- İstehsalın kooperasiyasında.
- İstehsalın təmər küzləşməsində;
- Emal sahəsinin dərinləşməsi;
- √ Maddi nemətlər istehsalı;

453. Təbii ehtiyatların qiymətləndirilməsinin ən əsas üsulu budur:

- √ Renta.
- Gəlir
- Məsrəf.
- İcarə.
- Kapital.

454. Son 10 illiklərdə ətraf mühitə çirkləndiricilərin atılması nəticəsində ozon müdafiə qatı neçə faiz nazikləşmişdir?

- 3%
- √ 5%
- 1%
- 2%
- 4%

455. Məlumatlara görə, neolit inqilabi dövründə yer kürəsində meşələrin ümumi sahəsi nə qədər olmuşdur?

- 63 mlrd. ha
- 80 mlrd ha
- 48 mlrd ha
- √ 75 mlrd. ha
- 50 mlrd. ha

456. Küləyin enerji potensialının neçə faizi texniki istifadəyə tam yararlıdır?

- 2,3%
- 3%
- 1,1%
- 0,8%
- √ 1,5%

457. Real ehtiyatlara aid edilən komponentlər hansılardır?

- Təbii-resurs potensialı
- İqlim və kosmik resurslar
- Neft, qaz ehtiyatları

- √ Əmək və istehsal prosesinə cəlb olunanlar
 - Dəmir filizi
- 458.** Aşağıda təbii ehtiyatlar haqqında məlumat verilmişdir. Bunlardan hansı cavab düzgün deyil?
- Təbii şəraitdə əmələ gələn və cəmiyyətin müxtəlif tələblərin təmin etməyə lazım olan mineral və süxurlara faydalı qazıntı deyilir
 - √ Təbii halda toplanmış faydalı qazıntıya təbii ehtiyat deyilir
 - Yer qatlarındakı mineral xammalın miqdarına onun ehtiyatı deyilir
 - Faydalı qazıntı yataqlarının kəşfi, onların çıxarılması və zənginləşdirilməsi ilə məşğul olan sənaye sahələrinə mədən sənayesi
 - Faydalı qazıntını örtən və onun daxilində qat və damar şəkilində olan süxurlara boş süxurlar deyilir
- 459.** İqtisadi resurs nəyə deyilir?
- ətraf mühitin keyfiyyət normatividir
 - təbii ehtiyatlardan və enerjidən səmərəli istifadədir.
 - məhsulun və enerjinin istehsal üsuludur
 - √ istehsalda bir neçə dəfə şəklini dəyişmiş xammaldır
 - tullantıların əmələ gəlməsinin texniki azaldılmasıdır
- 460.** Potensial sərvətlər dedikdə nə başa düşürsünüz?
- √ hazırda istifadə olunmayan yaxud cüzi miqdarda istifadə olunan sərvətlərdir.
 - çoxməqsədli istifadə xarakterinə malik ehtiyatlardır
 - tərkibi mürəkkəb olmayan, eyni tərkibli sərvətlərdir
 - cəmiyyətin müəyyən inkişaf mərhələsində insanı əmək və istehsal prosesinə cəlb edən sərvətlərdir
 - təkrar emaldan keçən resurslardır
- 461.** Dünyanın nəhəng qaz hövzələrində ümumi ehtiyatın neçə faizi cəmlənmişdir?
- √ 70%
 - 85%
 - 90%
 - 80%
 - 60%
- 462.** Dünya okeanının bioloji resursları bəşəriyyətin heyvan zülalına olan tələbatının neçə %-ni ödəyir?
- √ 20%
 - 8%
 - 15%
 - 10%
 - 25%
- 463.** Dünya ölkələri arasında daha çox kömür ehtiyatına malikdir ?
- √ MDB ölkələri ,ABŞ,ÇXR
 - Avstraliya,Yaponiya,İslandiya
 - CAR,/Niger,Braziliya
 - Kanada,Namibiya
 - Cənubi Koliforniya,Meksika və İran körfəzi ölkələri
- 464.** Hansı ölkələr daha çox becərilən torpaq sahələrinə malikdir?
- Afrika,Braziliya,Yaponiya,Qatar
 - Fransa,Norveç,Sinqapur,belçika və s.
 - √ ABŞ,Hindistan,RF,ÇXR,Kanada və s.
 - Niderland,Monqolustan,Misir,Əlcəzair
 - Avstraliya,Türkmənistan,Anqola
- 465.** Dünya torpaq fondunun ümumi sahəsini göstərin:

- √ 14,9 mlrd.ha
- 20 mlrd.ha
- 12,3mlrd.ha
- 15,1mlrd.ha
- 17,1 mlrd.ha

466. Otlaq və çəmənliklər ümumi torpaq fondunun neçə %-ni təşkil edir?

- 10%
- 18%
- 22%
- √ 24%
- 15%

467. Birbaşa istifadə oluna bilən alternativ enerji mənbələri hansılardır?

- dağ süxurlarının daxili istiliyi
- neft
- qaz
- √ yeraltı isti su və ya buxar-su qarışığı
- uran

468. Faydalı qazıntıların istismarı və emalı zamanı ətrafa milyonlarla ton bərk tullantı atılmasına baxmayaraq,onların yalnız neçə %-i istifadə olunur?

- 4-5%
- √ 10-12%
- 14-16%
- 18-20%
- 7-8%

469. Təbii şərait dedikdə nə başa düşürsünüz?

- √ coğrafi mövqe, iqlim, daxili sular, relyef vəs.
- günəş, geotermal, külək və s. enerjisi
- aqroiqlim, rekreasiya, istifadə olunan potensial resurslar
- təbii resurslar bolluğu, əhəlinin əmək vərdişi, dənir dalğalarının enerjisi və s.
- xammal və enerji bazası, təbii komponentlər

470. Mintsə görə maddi istehsal ehtiyatlarına nələr aiddir?

- √ sənaye və kənd təsərrüfatında istifadə olunan ehtiyatlar
- idman, istirahət, müalicə və s. istifadə olunan ehtiyatlar
- bitki və fauna ehtiyatları
- atom enerjisi və planetar enerji mənbələri.
- əhəlinin həyat vasitələri kimi istifadə etdiyi ehtiyatlar

471. Şimal meşə qurşağının ən böyük meşə sahələri hansı ölkələrin ərazisindədir?

- Afrika,Nepal,Haiti
- √ RF,Kanada,ABŞ
- Fransa,İtaliya,Niderland
- ÇXR,Yaponiya,Vyetnam
- Zair,Hindistan,Venesuela

472. Bioloji ehtiyatlar baxımından dünyada nə qədər bitki;agac və kol növləri məlumdur?

- 100 mindən çox;10 mindən artıq
- 300 mindən çox;25 mindən artıq

- 400 mindən çox;28 mindən artıq
- ✓ 500 mindən çox;30 mindən artıq
- 200 mindən çox;20 mindən artıq

473. Dünyada suyun əsas istehlakçısı hansı sahədir?

- sənaye sahələri
- mənzil-kommunal təsərrüfatı
- meşə təsərrüfatları
- ✓ kənd təsərrüfatı
- məişət təsərrüfatı

474. Ümumi su ehtiyatının neçə %-i Dünya okeanının duzlu sularının payına düşür?

- 70%
- ✓ 96,4%
- 68%
- 59,3%
- 81,2%

475. Yer kürəsinin ümumi su ehtiyatı neçə mln.kub km-dir?

- 1418 mln kub km
- 1124 mln.kub km.
- 1271 mln.kub km
- ✓ 1386 mln.kub km
- 1015 mln.kub km.

476. Su resurslarının cəmi neçə faizi içmək üçün yararlıdır?

- təqribən 1%-i
- ✓ təqribən 3%-i
- təqribən 4%-i
- təqribən 5%-i
- təqribən 12%-i

477. Nəhəng neft hövzələrinin hər birində neft ehtiyatı nə qədərdir?

- 50 mln. ton
- 100 mln. ton
- ✓ 500 mln. ton
- 450 mln. ton
- 80 mln. ton

478. Təbii resurslar nəyə deyilir?

- ətraf mühitin xassələrinin məcmusudur
- ✓ cəmiyyətin tələbatının ödənilməsi üçün istifadə olunan təbii elementlərdir
- insanın həyat fəaliyyətinə təsir edən amillərdir
- cəmiyyətlə təbiəti əlaqələndirən amillərdir.
- qeyri-maddi istehsal sahələrində zəruri olan komponentlərdir

479. Təbii otlaq və çəmənlik sahələrinə görə hansı ölkə üstünlük təşkil edir?

- ✓ Avstraliya
- ABŞ
- Hindistan
- ÇXR
- Misir

480. Bəcarilən torpaq sahələri ümumi torpaq fondunun neçə %-ni təşkil edir?

- 7%
- 9%
- 10%
- ✓ 11%
- 8%

481. Uranın potensial ehtiyatı dünya üzrə nə qədərdir?

- 4 mln.t
- 8mln.t
- ✓ 10mln.t
- 12mln.t
- 6 mln.t

482. Dəniz və okeanların dibindən hər il neçə mln. ton neft çıxarılır?

- 200mln.ton
- ✓ 700mln.ton
- 150 mln.ton
- 300mln.ton
- 400mln.ton

483. Torpağın bərpası üçün təxminən neçə illər lazımdır?

- 5-10 il
- 150-500 il
- ✓ 300-1000
- 2000-4000 il
- 50-80 il

484. Təbii resursların renta metodu necə aparılır?

- təbii resursların istifadəsinə çəkilən xərclərə görə aparılır
- ✓ ayrıca təbii resurslardan alınan effektdə görə qiymətləndirilir
- təbii resursların mənimsənilməsinə sərf olunan vəsaitə görə aparılır
- təbii resursların istifadə olunma xüsusiyyətlərinə görə qiymətləndirilir.
- təbii resursların istifadəsinə görə xərclər və onların istifadəsindən alınan xeyirə görə qiymətləndirilir

485. Təbii resursların iqtisadi qiymətləndirilməsi dedikdə nə başa düşürsünüz?

- bəşəriyyətin sosial-iqtisadi inkişafıdır
- təbii resursların mənimsənilməsinə sərf olunan vaxt
- ✓ təbii resursların qiymətli və xeyirli istehlak xüsusiyyətlərinin pulla ifadəsidir
- cəmiyyətin tələbatının ödənilməsində xidmət edən təbii elementlərdir
- təbii resursların müxtəlif növlərinə olan tələbatdır

486. Müasir dövrdə təbii şəraitin sürətlə dəyişməsinin qarşısını almaq üçün nə etmək lazımdır?

- ✓ təbii şərait imkanlarını elmi cəhətcə əsaslandırmaq və təbii müvazinəti gözləmək lazımdır
- təbii ehtiyatların cəmlənməsi, keyfiyyət tərkibi, məhsul hasilatına çəkilən xərclər və s. hesablanmalıdır
- nəqliyyat şəraiti, ətraf mühitin mühafizəsi imkanları, xeyirli istehlak xüsusiyyətləri və s. nəzərə alınmalıdır
- təbii resursların istifadəsinə görə xərclər və onların istifadəsindən alınan effektdə görə qiymətləndirilmə aparılmalıdır.
- təbii ehtiyatları təsərrüfata yararlıq cəhətdən qiymətləndirmək lazımdır

487. Kömür ehtiyatının neçə %-dən çoxu şimal yarımkürəsində cəmlənmişdir?

- 50%-dən çox
- 35%-dən çox

- 85%-dən çox
- √ 90%-dən çox
- 70%-dən çox

488. Dünyanın geoloji kömür ehtiyatı nə qədərdir?

- 17,2 trln t – 22 trln. t
- √ 14,8 trln t – 30 trln. t
- 10 trln t – 17 trln. t
- 5,2 trln t – 7 trln. t
- 8 trln t -10 trln. t

489. Dünya kömür ehtiyatı və istifadəsi neçənci ildən öyrənilib?

- √ 1924
- 1900
- 1910
- 1914
- 1932

490. Yanacaq faydalı qazıntılar əsasən hansı sahələrdə cəmlənmişlər?

- platformaların qədim kristallik qalxanlarında
- √ qədim platformaların kənar və daxili əyilmələri sahələrində
- müxtəlif tektonik zonalarda
- şimal yarımkürəsində.
- geosinklinal-orogen qurşaqlarda

491. Mineral reursların istehlakı hər il neçə % artır?

- 1%
- 3%
- 4%
- √ 5%
- 2%

492. Sənaye kondisiyası dedikdə nə başa düşürsünüz?

- sənayenin mineral xammala olan tələbatı
- kəşfiyyat zamanı faydalı qazıntı yataqlarının sənaye əhəmiyyətli qrupları
- √ mineral xammalın minimal ehtiyatı, faydalı və zərərli komponentlərin istismara xələl gətirməyən miqdarı
- yeni yataqların mənisənilməsi, ümumi geoloji ehtiyatların kəşf olunub istehsal astanasında dayanması, istehsalın mürəkkəbliyi.
- xammal bazasının ölkə üzrə ehtiyatı

493. Faydalı qazıntı yatağı nəyə deyilir?

- √ yer təbəqəsinin müxtəlif hissələrində təbii halda toplanmış faydalı qazıntılar
- antropogen təsir ilə əlaqədar olaraq ətraf mühitin çirklənmiş sahələri
- rütubət tutumundan asılı olmayaraq torpağın dərin şumlanmış hissələri
- istifadədə olan torpaqların aqro-texniki üsullarla becərilmiş sahələri.
- filizlərin zənginləşdirilməsində istifadəsində iştirak edən zərərli komponentlər

494. Boş süxur nəyə deyilir?

- əvəz edilən və əvəzi olmayan sərvətlər
- müalicəvi palçıq mənbələri
- çoxillik əkmə sahələrindən yuyulan torpaqlar
- √ faydalı qazıntıyı örtən və onun daxilində qat və damar şəklində olan sahələr.
- hələlik antropogen təsirə az məruz qalan sahələr

495. Təbii ehtiyatlar istifadə formasına görə neçə qrupa ayrılır?

- 3
- 4
- 5
- 6
- √ 2

496. Təbii ehtiyatların maddi tərkibi nədən asılıdır?

- təbii varlığın istifadəsinin texniki imkanından
- təbii ehtiyatların xassələrinin öyrənilmə səviyyəsindən
- təbii komplekslərin daxili və ərazi əlaqələrindən
- √ məhsuldar qüvvələrin inkişaf səviyyəsindən və cəmiyyətin təbiət haqqında elmi biliyindən
- təbii ehtiyatlardan istifadənin iqtisadi səmərəsindən

497. Təbii ehtiyatlar anlayışının məzmunu, əhəmiyyəti və təsnifatı haqqında hansı alimlərin xüsusi tədqiqatları vardır?

- Brodskiy A.K., Boqolyubova C.A.
- Runov T.Q., Boekova İ.N., Nefedoza T.Q.
- √ Qerasimov İ.P., Sauşkin Y.T., Mints A.M.
- Reymer N.F., Zudin E.Q., Serov Q.P.
- Aslanov N.Q., Bayramov Y.M.

498. Okean sularında neçə mlrd. ton biokütlə vardır?

- 10 mlrd t
- 40 mlrd t
- √ 30 mlrd t
- 50 mlrd t
- 20 mlrd t

499. Faydalı qazıntı dedikdə nə başa düşürsünüz?

- ətraf mühitdə baş verən dəyişmələr (torpaq və bitki deqradasiyası)
- tədrici landşaft dəyişiklikləri (seysmik aktivləşmə və s.)
- √ təbii şəraitdə əmələ gələn mineral və süxurlar (cəmiyyətin müxtəlif tələblərini təmin edən)
- otlaq və çəmənliklər, meşə və kolluqlar əkin sahələri.
- təbii-texniki şəraitin, hidroloji rejimin və tektonik rejimin pozulması

500. Təbii resursların iqtisadi cəhətdən qiymətləndirilməsinə hansı göstəricilər daxildir?

- ətraf mühitə təsiri, potensial problemlərin üzə çıxarılması, keyfiyyət amili və s.
- √ hasilatın, emalın dəyəri, kapital qoyuluşunun xüsusi çəkisi, əmək məhsuldarlığının səviyyəsi və s.
- istehsal, istehlak, texnologiya, insanların sosial-iqtisadi inkişaf səviyyələri və s.
- cəmiyyətin iqtisadi, sosial-ekoloji maraqları, texnoloji layihələrin hazırlanması, ekologiyalaşdırılmış iqtisadiyyat və s.
- tənzimləmə mexanizmi, iqtisadi-ekoloji səmərəliliyi, ekstensiv inkişaf və s.

501. hal-hazırda dünyada neçə növ faydalı qazıntı və neçə növ qiymətli daşlar mövcuddur?

- 80; 100
- 150; 250
- 200; 280
- √ 250; 200
- 100; 150

502. Dünya okeanının təbii ehtiyatları neçə mlrd əhalini qida ilə təmin edə bilər?]

- 10 mlrd]
- 25-40 mlrd]

- √ 30-50 mlrd
- 40-60 mlrd
- 15-20 mlrd

503. Okean suları biokütləsinin neçə mlrd t-u balıqlar və iri dəniz heyvanlarıdır?

- √ 3 mlrd t
- 5 mlrd t
- 2 mlrd t
- 1,5 mlrd t
- 4 mlrd t

504. Təbii rekreasiya ərazilərinə nələr aid edilir?

- √ yaşıllıq zonaları,qoruqlar, milli parklar
- çay sahilləri,çimərliklər, mineral bulaqlar,palçıq vulkanları
- dəniz,göl sahilləri
- meşə örtüyü,müalicəvi palçıq mənbələri
- mineral bulaqlar,palçıq vulkanları